

A. lat. a.

1554

5

A. lat. a. 15545

t. lat. a.
1554

Plautus

Act. p. 54

SPICULEN LITERARUM CALAMITATE

IN

M. A. PLAUTI AULULARIAM

ANNOTATIONE INSTRUCTAM

Ed. p. 18

SPECIMEN LITERARIUM INAUGURALE

EXHIBENS

M. A. PLAUTI AULULARIAM,

ANNOTATIONE INSTRUCTAM.

ALBERTUS AGATHANGORUS,

AD MCM XVIII DECEMBRIS MDCCCXXV, PARS I-II.

**EDITIONE SATYORUM,
AUCTO H. W. HAZENBERG,
MDCCCXXIV.**

= Ack p. 54.

SPECIMINA LITTERARUM IN AEDIFICIIS

EX LIBRIS

M. A. PLATT AULARIAM

ANNOTATIONE INSTRUCTAM

SPECIMEN LITERARIUM INAUGURALE

EXHIBENS

M. A. PLAUTI AULULARIAM,

ANNOTATIONE INSTRUCTAM,

QUOD

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

HENRICI COCK,

JUR. ROM. ET HOD. DOCT. ET JUR. PROF. ORD.,

ET

**NOBILISSIMAE FACULTATIS PHILOSOPHIAE THEORETICAE
ET LITERARUM HUMANIORUM DECRETO,**

Pro Gradu Doctoratus,

**SUMMISQUE IN PHILOSOPHIAE THEORETICAE ET LITERARUM
HUMANIORUM DISCIPLINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS,**

IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA,

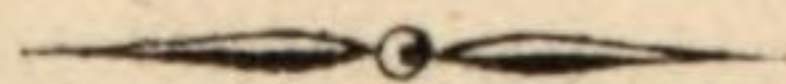
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,

DEFENDET

ALBERTUS AGATHUS DEENIK,

THIELA GELRUS.

AD DIEM XVIII DECEMBRIS MDCCCXXXV, HORA I-II.

LUGDUNI BATAVORUM,

APUD H. W. HAZENBERG.

MDCCCXXXV.

ESPECIMEN LITERARUM INAUGURALE

A. lat. a. 1554s

M. A. PLAUTI AULULARIA

ANNOTATIONE INSTUCTAM

6700

ANNUNTIAT SUMMO NUMINE

ET AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

HENRICI COCK

100. 100. 100. 100. 100. 100. 100. 100.

ET

NOBILISSIMAE FACULTATIS PHILOSOPHIAE THEORETICAE
ET LITERARUM HUMANIORUM DOCTORO

Pro Grada Doctoratus

SEMINISQUE IN PHILOSOPHIAE THEORETICAE ET LITERARUM
HUMANIORUM DISCIPLINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA

HAEC ET LEGITIME CONCORDANT

DECEDE

ALBERTUS AGATHUS DEENIK

THIRIA GERES

AD DIEM XVII DECEMBRIS MDCCXXV, AERA I-II

LUGDUNO BATAVOREM

APUD H. W. HAZENBERG

MDCCXXV

EX TYPOGRAPHEO J. G. LA LAU.

B

PARENTIBUS

OPTIMIS CARISSIMIS

Sacrum.

PARENTIBUS

OPTIMIS CARISSIMIS

Amor.

PRAEFATIO.

Ut satisfacerem consuetudini legibusque Academicis, specimen hoc quaecunque edidi; in quo judicando, lectorum benevolentiam imploro. Nemo enim virium mearum tenuitatis magis conscius esse potest, quam ipse sum ego: quam ob causam anxius mihi subiit timor, cogitanti, me in iudicium facultatibus meis gravius esse venturum.

Interea hanc mihi oblatam arripio occasionem, gratias Vobis agendi, Viri Clarissimi, qui et publica institutione, et privatis praeceptis consiliisque, verae cruditiois fontes mihi exististis uberrimi, ex quibus, utinam tantum profecerim quantum potuissem. Nulla dies mihi recordationem Vestrae humanitatis, Vestraeque erga me benevolentiae unquam delere poterit, cum assidue semper, quod mihi vitae spatium dabitur, conaturus sum, ne infelici prorsus successu operam vestram in me impensam esse queramini. Gratias pro tantis beneficiis Vobis, Viri Clarissimi, referre plane nequeo; debitas dignasque agere vix possem: Hoc tamen Vobis persuasum sit rogo, mei me prius, quam Vestri nominis esse obliturum.

Neque ingratae mentis crimen effugere possem, nisi et Vos compellarem, Viri Doctissimi, quibus antea, in Gymnasio Harlemensi Praeceptoribus uti mihi contigit; qui, sedula cura, assiduo studio, egregiaque disciplina me Literas Graecas Latinasque docuistis.

Tu in primis celebrandus mihi es, J. V. Peerlkamp, Vir Praestantissime, qui Gymnasio Harlemensi praeës; tam carus discipulis tuis, quam laudatus ab omnibus, qui rectam instituendi rationem, et veram doctrinam intelligunt. Tu me Harlemi et deinde in Academia Leidensi versantem, tanta semper benignitate et comitate habere, consiliisque adjuvare non desiisti, ut numero me fere amicorum tuorum adscriptum esse, gloriari auderem. Si unum insuper munus, idque insigne, a Te, Vir Doctissime, flagitare mihi liceat, enixe exoptem, ut eadem, qua me prorsus Tibi devinxisti, benevolentia eadem affabilitate, et in posterum me prosequi digneris. Vivite Vos omnes, Viri Doctissimi, diu; vivite felices. Vos Deus O. M. multos per annos incolumes ad Graecarum Latinarumque Literarum laudem servet, ex intimo pectore precor.

Neque Vos silentio praeterire mihi fas est, Viri Praestantissimi, Aestimatissimi, quorum comitas mihi, a ditissimis Bibliothecae, quae Leidae est, subsidiis literariis remoto, benevolenti animo impertivit suppetias. Te, voco, A. de Vries, Vir Venerande, qui mihi saepissime, ubi fons Bibliothecae Harlemensis, cujus curam praeclarum in modum geris, deficeret, (ea enim mihi perscrutanti sat multa, neque vero omnia, quibus indigebam, praebebat) ex Tuis ipsius pretiosis opibus literariis, larga manu, tanta suppeditasti, ut gratam, semper talis beneficii memoremque mentem palam me testificari, sacrum nec minus jucundum mihi impositum esse arbitrer officium. — Te voco J. Enschedé, Vir Consultissime, qui me ea, qua es humanitate et indulgentia, amplissima Tuae Bibliothecae scrinia ipsum adire et exquirere passus es non solum, verum etiam omnia quae mihi in hocce qualicunque specimine conscribendo, auxilio adjumentove esse poterant, comiter largeque in usum meum mihi sumere concessisti. Grata jucundaque semper mihi hujus Tuae benevolentiae erit recordatio. Accipitote igitur, Viri Praestantissimi, gra-

tias, Vestris in me muneribus minime pares, quas tamen mea in Vos pietas animo continere non sivit.

Restat, ut quam brevissime rationes, quas in argumenti tractatione secutus sum exponam. Si quis roget, cur in Plauti Aululariam inciderim? elegi, quoniam, placebat; placebat, quoniam, ut ipsis Jani Douzae utar verbis, praeter dictionis genus vere Romanum, tota Ethica esse, et ad pudicos (unum alterumve locum excipias modo) honestosque mores facta videri potest. — In plerisque Ernestianam secutus sum editionem. Loca quae Hermannus in Elem. doct. metr. tractavit, describenda curavi: hoc ideo feci, quoniam usus est Hermannus praestantissimo Plautinarum fabularum Cod. MS. de quo sic loquitur in Epistola Elem. doct. metr. praefixa p. 19 seq. Qui Codex, quum in candidissima membrana omnes Plauti fabulas summo nitore scriptas continens, saepe a MSS. discrepet, duplicem mihi usum praestitit, unum quod scripturam ante oculos habebam, ab editorum mutationibus vacuum, alterum quod, etsi hic quoque Codex fortasse non immunis est ab recensione aliqua grammaticorum, saepe optimas lectiones non modo confirmavit, sed etiam primus et solus exhibuit. — In nonnullis versibus transponendis Goellerus me assentientem habet, quod ubicunque indicavi.

Quod ad annotationes attinet, ea, in quibus a solito scribendi more recedere mihi visus est Plautus, et quae obscuriora videbantur, quantum in me erat, illustrare conatus sum: quae vero recte ab interpretibus exposita esse credebam, ea praetereunda censui: deinde, quae similia apud alios, in primis Graecos scriptores inveni loca, ea cum Plautinis comparare studui.

His de opusculo dictis, triste mihi restat officium Vobis valedicendi, Sodales Amicissimi, Commilitones Conjunctissimi! Vobis praesertim quos in LITERARUM STUDIO, socios habui; quibuscum tot, aequae utiles ac dulces transegi horas literis consecratas. Amicitia vestra, per omne quod in alma nostra

Academia degi tempus, in pace et in castris, in otio et inter belli pericula, non exiguae mihi fons fuit dulcedinis jucunditatisque. Fugere illa quidem tempora; sed remansit grata illorum recordatio; remansit, remanebitque in posterum, ut spero vehementerque exopto, fraterna illa conjunctio nostra, quae verae felicitatis mihi exstitit caussa. Tristis discedo, nec vana tamen spe ductus, aequae firmam et constantem nostram fore amicitiam, ac mobile et fugax tempus esse expertus sum. Valeatis igitur Amici Conjunctissimi, Integerrimi! vivite felices, neque mei immemores! Hoc demum Vobis persuasum habeatis confido, ubicunque sors mihi degendi locum designaverit, ibi Vos sincerum fidelemque habituros esse amicum.

DRAMATIS PERSONAE

M. A. PLAUTI

AULULARIA.

DRAMATIS PERSONAE.

LAR	Prologus.
EUCLIO	Senex.
STAPHYLA	Anus.
EUNOMIA	Mulier.
MEGADORUS	Senex.
STROBILUS	Geminus Servus.
ANTHRAX	} Coci.
CONGRIO	
PYTHODICUS	Servus.
LYCONIDES	Adolescens.
PHAEDRA	Puella.

Res agitur Athenis.

ARGUMENTUM.

*Senex avarus vix sibi credens Euclio
Domi suae defossam multis cum opibus
Aulam invenit, rursumque penitus conditam
Exsanguis, amens, servat: ejus filiam
Lyconides vitiat; interea senex
Megadorus, a sorore suusus ducere
Uxorem, avari gnatum deprecatur sibi.
Durus senex vix promittit; atque aulae timens,
Domo sublatam variis abstrudit locis.
Insidias servos facit hujus Lyconidis,
Qui virginem vitiat; atque ipse obsecrat
Avunculum Megadorum sibimet cedere
Uxorem amanti. Per dolum mox Euclio
Quum perdidisset aulam, insperato invenit,
Laetusque natam collocat Lyconidi.*

ARGUMENTUM PRISCIANI.

(UT QUIBUSDAM VIDETUR.)

Aulam repertam auri plenam Euclio
Vi summa servat, miseris affectus modis.
Lyconides istius vitiat filiam.
Vult hanc Megadorus indotatam ducere,
Lubensque ut faciat, dat coquos cum obsonio.
Auro formidat Euclio; abstrudit foris.
Reque omni inspecta, compressoris servulus
Id surpit: illic Euclioni rem refert,
Ab eo donatur auro, uxore et filio.

PROLOGUS.

LAR *familiaris.*

Ne quis miretur qui sim, paucis eloquar.
Ego Lar sum Familiaris, ex hac familia,
Unde exeuntem me aspexistis; hanc domum
Jam multos annos est ut possideo, et colo
Patrique, avoque jam hujus, qui nunc hic habet.
Sed mihi avos hujus obsecrans concredidit
Auri thesaurum, clam omnis: in medio foco
Defodit, venerans me, uti id servarem sibi.
Is quando moritur, ita avido ingenio fuit,

4. *Colo.* Acidalius *colo* mutat in *color*, quasi diceret Lar, se a patre avoque hodierni domini pro Lare cultum fuisse: non cum illo facio, nam non sibi constaret Lar, qui paulo infra versu 18 seq. dicit

At ille vero minus minusque impendio Curare, minusque me impartire ho-
(*noribus.*)

ex quibus sequitur omnino neglectum fuisse. *Colo* signif. *servo*, *custodio*.

8. *uti id servarem.* Sunt qui putent *thesaurum* et neutro dici posse

genere, inducti Cod. Vienn. ad hunc locum glossa, quae haec habet: *nota thesaurum neutro genere dici*: sic et explicant v. 10 hujus Prol. et Aul. II. 2. 90. qui ultimus locus eam etiam interpretationem nactus est, qua *id* explicaretur per *propter id*. Non opus est, ut mihi videtur, hanc illamve explicationem amplectemur: facilius erit vocem *id* referre, non ut illi, ad *thesaurum* sed ad additum *auri*. Eodem modo infra II. 2. 90. *id inhiat* referendum puto ad v. 37, ubi exclamat Euclio: *aurum quid valet*.

10. Nunquam indicare id filio voluit suo :
Inopemque optavit potius eum relinquere ,
Quam eum thesaurum commonstrare filio.
Agri reliquit eii non magnum modum ,
Quo cum labore magno , et misere viveret.
15. Ubi is obiit mortem , qui mihi id aurum credidit ,
Coepi observare , ecquid majorem filius
Mihi honorem haberet , quam ejus habuisset pater.
At ille vero minus minusque impendio
Curare , minusque me impartire honoribus.
20. Item a me contra factum est : nam item obiit diem.
Is ex se hunc reliquit , qui hic nunc habitat , filium
Pariter moratum ut pater avusque hujus fuit.
Huic filia una est ; ea mihi cotidie
Aut ture , aut vino , aut aliqui semper supplicat ;
25. Dat mihi coronas ; ejus honoris gratia
Feci , thesaurum ut hic reperiret Euclio ,
Quo eam facilius nuptum , si vellet , daret.
Nam compressit eam de summo adolescens loco.
Is scit adolescens , quae sit , quam compresserit ;
30. Illa illum nescit , neque compressam autem pater.

17. *honorem.* *Honor* non semel significat praemium , vel donum , quod honoris causa datur. Vid Drakenb. ad Liv. II. 12. 15. Hoc loco igitur est sacrificium , uti et Nonius explicavit. Sic etiam *honore* usurpatur pro , *debito praemio afficere*. Suet. Aug. 45. *pro merito certantium quemque honoravit*. Eodem sensu Graeci *τιμὰς* , et *τιμῶν* , vel *ἐπαινεῖν* ponunt. Xenoph. Memor. I. 3. 3. ἀλλ' ἐνόμιζε τοὺς θεοὺς ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαῖς μάλιστα χαίρειν. Xenoph. Oecon. IX. 15. καὶ ἐπαινεῖν καὶ τιμῶν , ὥσπερ βασιλίσσαν.

27. *Quo eam facilius nuptum , si vellet , daret.* Insititius hicce mihi videtur versus. Lar enim , nempe Deus , probe sciebat , et Megadorum , et Lyconidem , amore incitatos , neque dotis cupidos , Euclionis filiam sibi uxorem petiuros : Euclionis avaritiam satis etiam cognitam habebat ; igitur thesaurus repertus nihil juvabat in Phaedra collocanda : e contrario , obstitit , ut videre est ex Act. II. Scen. 2. Natus mihi videtur versus ex v. 33 hujus prologi , qui iisdem fere continetur verbis.

Eam ego hodie faciam, ut hic senex de proximo
 Sibi uxorem poscat; id ea faciam gratia,
 Quo ille eam facilius ducat, qui compresserat.
 Et hic qui poscet eam sibi uxorem senex,
 Is adolescentis illius est avunculus, 35.
 Qui illam stupravit noctu, Cereris vigiliis.
 Sed hic senex jam clamat intus: ut solet,
 Anum foras extrudit, ne sit conscia.
 Credo aurum inspicere vult, ne surreptum siet.

ACTUS PRIMUS. SCENA PRIMA.

EUCLIO. STAPHYLA.

Exi, inquam, age exi! exeundum hercle est tibi,
 Circumspectatrix cum oculis emissitiis.

Staph. Nam cur me miseram verberas? *Euc.* ut misera sis,
 Atque ut te dignam mala malam aetatem exigas.

Staph. Nam qua me nunc causa extrusisti ex aedibus? 5.

Euc. Tibi ego rationem reddam, stimulorum seges?

Illuc regredere ab ostio, illuc: sis vide ut

Incedit! at scin' quomodo tibi res se habet?

Si hodie hercle fustem cepero, aut stimulum in manum,

Testudineum istum tibi ego grandibo gradum. 10.

Staph. Utinam me divi adaxint ad suspendium

37. *ut solet*: interpunctionem mutato, et pro: *senex jam clamat intus ut solet*: lego, *senex jam clamat intus: ut solet*, *Anum foras* etc. conf. Aul. I. 2. 4. ubi Staphyla dicit

Decies die uno saepe (me) extrudit (aedibus.

6. *Stimulorum seges.* Aristoph. in Pluto v. 270.

Πρεσβυτικῶν μὲν οὖν κακῶν ἔγωγ' (ἔχοντα σωρὸν.

et eadem fabula v. 804. ἀγαθῶν σωρός.

8. *Incedit*: signif: hoc loco, lente, tarde, testudineo, ut vocat Plautus, gradu ambulare. Senec. Nat. Quaest. VII. 31. *non ambulamus, sed incedimus.* Vid. etiam Virg. Aen. I. 46. ibique Servius.

Potius quidem, quam hoc pacto apud te serviam!

Euc. At ut scelesti sola secum murmurat!

Oculos hercle ego istos, improba, effodiam tibi,

15. Ne me observare possis, quid rerum geram.

Abscede: etiamnunc, etiamnunc; etiam: ohe, nunc

Istic adstato; si hercle tu ex istoc loco

Digitum transversum, aut unguem latum excesseris,

Aut si respexis, donicum ego te jussero,

20. Continuo hercle ego te dedam discipulam cruci. —

Scelestiorem me hac anu certe scio

Vidisse nunquam: nimisque ego hanc metuo male,

Ne mihi, ex insidiis, verba imprudenti duit,

Neu persentiscat, aurum ubi est absconditum:

25. Quae in occipitio quoque habet oculos, pessuma.

Nunc ibo, ut visam, sitne ita aurum ut condidi,

Quod me sollicitat plurimis miserum modis.

ACTUS PRIMUS. SCENA SECUNDA.

STAPHYLA.

Nenu, mecastor, quid herò ego dicam meo

Malae rei evenisse, quamve insaniam,

18. *digitum transversum, aut unguem latum.* Est idem quod brevissimum spatium. *Digitus*, et δάκτυλος, dicebatur proverbio de re valde brevi, parvaque; Alcaeus:

Πίνωμεν. τί τὸν λίχνον ἀμμένομεν;
(δάκτυλος ἀμέρα.

ubi Vid. Janus pag. 57. et Schweighaus. ad Athen. X. 35. Anthol. Graec. Lib. II. tit. 1. v. 9. καὶ Περικλῆς δάκτυλον οὐ προέβη. Noster Bacchid. III. 3. 19. Horat. Carm. II. 8. 3. seq.

*Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungui;*

Saepissime de parvo spatio noster usurpat: quumque id contrahere minusque facere vellet, dicebat *digitum transversum*, ut hoc loco: vel *pedem latum*, ut Mostel II. 2. 3. similia.

25. *in occipitio quoque habet oculos.* Similiter Graeci de versuto doloque dicere solebant: ὀπίθεν κεφαλῇ; ὄμματ' ἔχει.

1. *Nenu*: variis modis hunc locum

Queo comminisci: ita miseram me ad hunc modum
 Decies die uno saepe extrudit aedibus.
 Nescio, pol, quae illunc hominem intemperiae tenent; 5.
 Pervigilat noctes totas: tum autem interdus,
 Quasi claudus sutor, domi sedet totos dies.
 Neque jam quo pacto celem herilis filiae
 Probrum, propinqua partitudo cui appetit,
 Queo comminisci; neque quicquam melius est mihi, 10.
 Ut opinor, quam ex me ut unam faciam literam
 Longam, meum laqueo collum quando obstrinxero.

ACTUS PRIMUS. SCENA TERTIA.

EUCLIO. STAPHYLA.

Nunc defaecato demum animo egredior domo,
 Postquam perspexi salva esse intus omnia.

tentaverunt viri docti, legentes pro
nenu, non enim, vel nec nunc, aliter;
nenu retinendum videtur: significat enim
non. Lucret. III. 200. *nenu potest*,
 ibique vid. interpretes. Idem IV. 716.

Nenu queunt rapidi contra constare
 (leones.

11. *Literam longam*: diversas hic lo-
 cus nactus est interpretationes. Sunt qui
 designari putent literam *L*, alii Grae-
 cam *A*: alii *T*. Lipsius putat Plau-
 tum literam *I* designasse; quoniam
 triplicem ejus sonum deprehendit: pri-
 mum ejus longae, et vere longae,
 quia non ut ceterae geminatur, sed
 productior fit, et longitudine velut
 dupla. Ad suam sententiam stabilien-
 dam, ex Ausonii Epigr. 120. affert.
Quid, imperite, P putas ibi scriptum,
Ubi locari jota convenit longum.

Quae tamen omnia non valde mihi pla-
 cent: magis H. Aleandri arridet con-
 jectura, licet constantem hujus loci
 mutet scripturam: legit enim;
quam ex me ut uvam faciam linea
Longa, reliq. haecce addens. Sic enim
 non modo personae decorum servatur,
 si quidem muliercularum potius est,
 uvam ad domesticos usus filo suspen-
 dere, quam literas facere, sed etiam
 ad nomen *σταφυλή* h. e. *uva*, quo
 nomine anus illa vocabatur, respicitur.
 Id quod insolens Plauto non esse, ex
 nominis significatione jocum captanti,
 quis ignorat?

1. *defaecato*. Defaecatus hoc loco
 significat hilaris, laetus: translatio
 sumta a vino, quod faecibus purgatum
 est. Rem exposuit Gronov. Lect. Plaut.
 p. 48.

Redi nunc jam intro, atque intus serva. *Staph.* Quippini
Ego intus servem: an ne quis aedes auferat?

5. Nam hic apud nos nihil est aliud quaesti furibus:
Ita inaniis sunt oppletae atque araneis.

Euc. Mirum quin tua me causa faciat Juppiter
Philippum regem aut Darium, trivenefica.

Araneas mihi ego illas servare volo:

10. Pauper sum, fateor, patior: quod di dant fero.

Abi intro; occlude januam, jam ego hic ero.

Cave quemquam alienum in aedis intromiseris.

Staph. Quid, si quispiam ignem quaerit? *Euc.* extinguui volo,
Ne causae quid sit, quod te quisquam quaeritet.

15. Nam si ignis vivet, tu extinguere extempulo.

3. *intus serva.* Gronov. Lect. Plaut. p. 122. haec habet: servare alicubi, in aedibus, domi, absolute et sine casu dicitur pro curam gerere eorum, quae domi sunt.

6. *inaniis atque araneis.* Amat Plautus jungere verba eundem fere sonum praebentia. Captiv. II. 3. 36.

quae memini, mora mera est mone-
eadem fabula IV. 1. 7. (rier.

Ita hic me amoenitate amoena amoe-
(nus oneravit dies.
Cas. IV. 4. 7.

mala malae male monstrant.
et sic passim. Neque hoc Aristophani insolens. Plut. 453.

τροπαῖον ἀναστήσαιο τῶν ταύτης
(τρόπων.

Vesp. 368.

ἦ δ' ἐμοὶ Δίκτυννα συγγνώμην ἔχου
(τοῦ δικτύου.

A Platone hoc luditur. Vid ejus Sympos. cap. 11. Πανσανίου δὲ πανσαμένου (διδάσκουσι γὰρ με ἴσα λέγειν οὕτως οἱ σοφοί) vid. insuper Heindorf. ad Phaedr. § 114. De loco araneorum

pleno vid. Theocrit. Idyl. XVI. 96. ibique Kiessling.

10. *Quod Di dant fero.* Jam apud Hesiodum, ut Lambinus monuit, paupertas donum deorum vocatur. Oper. ac Dier. 662.

μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμο-
(φθόρον ἀνδρὲς
τετλαθ' ὀνειδίξεν, μακάρων δόσιν
(αὐτὸν ἐόντων.

13. *Quid si quispiam* etc.: vulgo legitur *quod quispiam* reliq. versusque Euclioni adscribitur: recte Goellerus mihi mutasse videtur.

15. *tu extinguere.* Errare Lambinus mihi videtur, haec active explicans, quasi legisset *tu extingue*: haec enim Plautus vult: *vitam tibi adimam, morieris, si adhuc, cum a foro rediero, ignis vivet*, haec enim vis inest in futuro *vivet*. Jam v. 13. dixerat *extinguui volo*: nunc minitans addit, *nam si ignis* reliq. *Extingui* pro *mori* frequens est. Cicero Brut. I. Horat. Ep. II. 1. 14. Virgil. Eclog. V, 20. Ovid. Metam. III. 470.

Tum aquam aufugisse dicito, si quis petet.
 Cultrum, securim, pistillum, mortarium,
 Quae utenda vasa semper vicini rogant,
 Fures venisse atque abstulisse dicito.
 Profecto in aedes meas, me absente, neminem 20.
 Volo intromitti; atque etiam hoc praedico tibi,
 Si Bona Fortuna veniat, ne intromiseris.
Staph. Pol ea ipsa, credo, ne intromittatur, cavet:
 Nam ad aedis nostras nusquam adiit, quanquam prope est.
Euc. Tace, atque abi intro. *Staph.* taceo atque abeo. *Euc.* occlude sis 25.
 Fores ambobus pessulis: jam ego hic ero.
 Discrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.
 Nimis hercle invitus abeo: sed quid agam, scio.
 Nam noster nostrae qui est magister Curiae,
 Dividere argenti dixit nummos in viros: 30.
 Id si relinquo, ac non peto, omnes illico
 Me suspicentur, credo, habere aurum domi;
 Nam non est verisimile, hominem pauperem
 Pauxillum parvi facere quin nummum petat.
 Nam nunc quum celo sedulo, omnes ne sciant, 35.
 Omnes videntur scire, et me benignius
 Omnes salutant, quam salutabant prius.
 Adeunt, consistunt, copulantur dexteras:
 Rogitant me, ut valeam, quid agam, quid rerum geram.
 Nunc, quo profectus sum, ibo: postidea domum 40.
 Me rursum, quantum potero, tantum recipiam.

29. *Magister Curiae*: Raevardus
 notat Romae singulas tribus suos ha-
 buisse divisores, ut patet ex Ascon.
 ad Act. II in Verrem. Hi pecuniam
 populo viritim dividebant, singuli in
 sua tribu: alio nomine *Magistri Cu-
 riarum* appellantur: apud Ciceronem
Curiones. Non semel in comoediis
 palliatis multa Romana miscet Plautus.

quid rerum geram. Conf. Aristoph.
 Plut. 782.

ὥς χαλεπὸν εἶσιν οἱ φίλοι
 οἱ φαινόμενοι παραχρῆμ, ὅταν πρᾶτ-
 (τη τις εὔ,
 ubi Clar. Hemsterh. pro οἱ φαινόμενοι
 legit ὁσφραϊνόμενοι; de qua re vide
 eum ad Luciani Timonem p. 159.

40. *profectus sum.* Ruhnken. ad
 Terent. And. III. 4. 21. notavit, non

36. *omnes videntur scire* — — —

ACTUS SECUNDUS. SCENA PRIMA.

EUNOMIA. MEGADORUS.

- Velim te arbitrari med haec verba, frater,
 Meai fidei tuaeque rei hoc
 Causa facere, ut aequomst germanam sororem:
 Quamquam haud falsa sum, nos odiosas haberi:
 5. Nam multum loquaces merito omnes habemur,
 Nec mutam profecto repertam ullam esse hodie
 Dicunt ullo in saeclo.
 Verum hoc, frater, unum tamen cogitato,
 Tibi proximam me, mihi que esse item te,
 10. Ut aequomst, quod in rem esse utrique arbitremur,
 Et mihi te, et tibi me consulere et monere,
 Neque occultum id haberi tibi, neque per metum mussari,
 Quin participem pariter ego te, et tu me ut facias.
 Eo nunc secreto foras te huc seduxi,
 15. Ut tuam rem ego tecum hic loquerer familiarem.
Meg. Hem da mihi, optuma femina, manum. *Eun.* ubi ea est?
 (quis ea est nam optuma?)

semper verbo *proficisci* veteres de longinquo itinere usos esse, sed etiam usurpasse pro *prodire*, *ire aliquo*, etiamsi non sit iter valde longum. Terent. Eun. II. 2. 49.

Tu profecturus alio fueras.

1. Ab initio hujus scenae usque ad verbum 40. in versibus disponendis Hermannum secutus sum: vid. ejus Elem. doct. metr. p. 307 et 454.

5. *multum loquaces merito omnes habemur.* Conf. Aristoph. Eccles. 120.

τίς δ', ὦ μέλ', ἡμῶν οὐ λαλεῖν ἐπίσ-
 (ταται;

14. *secreto* i. e. seorsim.

15. *ut tuam rem ego tecum hic loquerer familiarem.* Verbum loqui, tali constructione significat, *narrare*, *nominare*, *cum laude memorare*, *canere*, hac eadem fabula IV. 9. 60. *magna res quam tecum cupio loqui.*

i. e. tibi narrare volo. Cicero pro Milone c. 23. *Multi etiam Catilinam, atque illa portenta loquebantur.* Quinctil. Declam. VI. 21.

Te quidem, juvenis, omnia saecula (loquentur.

Horat. Carm. IV. 15. 1. *Phoebus volentem proelia me loqui:* Insolenter in hac constructione vis deliberandi remansit.

Meg. Tu. *Eun.* tu me ais? *Meg.* Si negas, nego. *Eun.* decet
 (equidem vera proloqui.
 Nam nulla potis est eligi: alia alia peior, frater, est.
Meg. Idem ego arbitror, nec me tibi advorsarier
 Certum est de istac re umquam, soror. 20.
 Quid vis? *Eun.* da mihi operam,
 Amabo. *Meg.* tuast: utere, atque impera sis.
Eun. Id quod in rem tuam optimum esse arbitror,
 Ted id admonitum advento. *Meg.* soror, tuo facis
 More. *Eun.* factum volo. 25.
Meg. Quid est id, soror? *Eun.* quod tibi sempiternum
 Salutare sit liberis procreandis:
 Ita di faxint:
 Volo te uxorem domum ducere. *Meg.* hei, occidi.
Eun. Quid ita? 30.
Meg. Quia mihi misero cerebrum excutiant
 Tua dicta, soror: lapides loqueris.
Eun. Heia, hoc face, quod te jubet soror. *Meg.* si lubeat, faciam.
Eun. In rem hoc tuam est. *Meg.* ut quidem emoriar, priusquam ducam.
 His legibus sed si, soror, quam vis dare, ducam, 35.
 Quae cras veniat, perendie foras feratur:

18. *alia alia peior est.* Conf. Terent. Hecyra II. 1. 3.

Neque declinatam quicquam ab aliarum ingenio ullam reperias.
 Menand. Sent. Sing. v. 109. edit. Meinek.

Γυνή γυναικὸς πῶποτ' οὐδὲν διαφέρει.

22. *impera sis.* Imperare, et imperium, proprie dominorum est in servos: nonnunquam tamen usurpatur ab iis, qui promptos se atque paratos indicant ad officium praestandum. Noster Cistell. IV. 2. 56.

25. *factum volo:* est formula ejus qui studium suum offert. vid. Broukh. ad Prop. II. 8. 13. Oudendorp. ad

Apulej. Apolog. p. 532. Gronov. ad Gellium VII. 3.

32. *Lapides loqueris:* signif. durus et asper tuus sermo est: his opponitur quod Aristoph. in Nubib. 917. dixit ῥόδα μ' εἰρηνας.

36. *foras feratur.* Cum his Lambinus confert Hipponactis frag. 12.

Ἀν' ἡμέραι γυναικὸς εἰσὶν ἡδισταί:
"Οταν γὰρ ἡ τις κακφύγη τεθνηκυῖαν.
 Menand. Sent. Sing. v. 95.

Γυναῖκα θάπτειν κατεῖσόν ἐστιν ἢ (γαμεῖν.

qui tamen versus a Stobaeo Serm 68. p. 283 Chaeremoni tribuitur.

His legibus quam vis, cedo, nuptias adorna.

Eun. Quam maxuma possum tibi, frater, dare dote:

Sed est grandior natu, media est mulieris aetas.

40. *Eam* si jubes, frater, tibi me poscere, poscam.

Meg. Numnam vis me interrogare te? *Eun.* imo, si quid vis, roga.

Meg. Post mediam aetatem qui mediam ducit uxorem domum,

Si eam senex anum praegnantem fortuitu fecerit,

Quid dubitas, quin sit paratum nomen puero Postumus?

45. *Nunc* ego istum, soror, laborem demam et diminuam tibi.

Ego virtute deum et majorum nostrorum dives sum satis.

Istas magnas factiones, animos, dotes dapsiles,

Clamores, imperia, eburata vehicula, pallas, purpuram,

Nihil moror, quae in servitutem sumtibus redigunt viros.

50. *Eun.* Dic mihi, quaeso, quis ea est, quam vis ducere uxorem?

(*Meg.* eloquar.

Novistin' hunc senem Euclionem ex proximo, pauperculum?

Eun. Novi hominem, haud malum mecastor. *Meg.* ejus cupio filiam

Virginem mihi desponderi: verba ne facias, soror.

Scio quid dictura es: hanc esse pauperem: haec pauper placet.

55. *Eun.* Di bene vortant! *Meg.* idem ego spero. *Eun.* quid?

(me numquid vis? *Meg.* vale.

Eun. Et tu, frater. *Meg.* ego conveniam Euclionem, si domi

Est, sed eccum: nescio unde sese ~~homo~~ recipit domum.

43. *fortuitu.* Magna in hoc loco vis comica inest in verbo *fortuitu*, quo addito, amorem senis anusque ut maxime ridiculosum Plautus carpit.

46. *virtute Deum.* Virtus hoc loco est ἐνέργεια: vis bene faciendi: idem versus invenitur in Capt. II. 2.

74. ubi vid. Doct. Bosscha.

55. *numquid vis.* Sexcenties haec phrasis apud Plautum et Terentium occurrit. Sermo est discedentis: Donat. ad Terent. Enn. II. 3. 49. *Abituri, ne id dure facerent*, numquid vis dicebant his, quibuscum constitissent: vid. Horat. I. sat. 9. 6.

ACTUS SECUNDUS. SCENA SECUNDA.

EUCLIO. MEGADORUS.

Praesagibat mihi animus, frustra me ire, quum exhibam domo,
Itaque abibam invitus: nam neque quisquam Curialium
Venit, nec magister, quem dividere argentum oportuit.

Nunc domum properare propero; nam egomet sum hic; animus domi

Meg. Salvus atque fortunatus, Euclio, semper sies. (est. 5.

Euc. Di te ament, Megadore. *Meg.* quid tu? recten' atque ut vis vales?

Euc. Non temerarium est, ubi dives blande appellat pauperem.
Jam illic homo aurum me scit habere, eo me salutat blandius.

Meg. Ain' tu te valere? *Euc.* pol ego, haud a pecunia, per bene.

Meg. Pol, si est animus aequus tibi, satis habes, qui bene vitam colas. 10.

Euc. Anus hercle huic indicium fecit de auro: perspicue palam est,
Cui ego jam linguam praecidam, atque oculos effodiam domi.

Meg. Quid tu solus tecum loquere? *Euc.* meam pauperiem conqueror.

Virginem habeo grandem, dote cassam, atque illocabilem,

Neque eam queo locare cuquam. *Meg.* tace; bonum habe animum, 15.

Dabitur: adjuvabere a me: dic si quid opus est, impera. (Euclio:

Euc. Nunc petit, quom pollicetur: inhiat aurum, ut devoret.

Altera manu fert lapidem, panem ostentat altera.

4. *properare propero.* Amant veteres jungere verba ejusdem, aut cognatae significationis. Cicero de Oratore I, init. *moles molestiarum.* Lucret. I. 826. *sonitu-sonanti.* Plato Apolog. Socrat. c. 23. *ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος.* In primis hoc Plauto placuit: Cap. II. 3. 31 seq. tribus continuis versibus id fecit, et alibi sparsim. Vid. Ruhnk. ad Vell. Patere. II. 124.

7. *non temerarium est.* i. e. non est sine magna gravique causa. Vid. Heins. ad Virg. Aen. IX. 375.

8. *illic.* antique pro *ille.* vid. Bentl. ad Terent. And. II. 6. 27.

9. *haud a pecunia:* praepositio *a,* usu eleganti ponitur pro *quod attinet ad.* Cicero in Bruto cap. 66. *mediocriter a doctrina instructus.* Vid. Cort. ad Sallust. Jugurth. cap. 48. Crebo hac Plautus utitur constructione. Capt. II. 3. 11. Epid. I. 2. 26. Curcul. I. 1. 51. Truc. IV. 3. 59. alibi.

18. *altera manu fert lapidem, panem ostentat altera.* Proverbium in perfidos. Graeci eodem fere modo

Nemini credo, qui large blandu'st dives pauperi.

20. Ubi manum injicit benigne, ibi onerat aliquam zamiam.

Ego istos novi polypos, qui ubi quid tetegerint, tenent.

Meg. Da mihi operam parumper; paucis, Euclio, est quod te volo
De communi re appellare mea et tua. *Euc.* hei misero mihi!

Aurum mihi intus harpagatum est: nunc hic eam rem vult, scio,

25. Mecum adire ad pactionem; verum intervisam domum.

Meg. Quonam abis? *Euc.* jam ad te revortar; namque est quod
(visam domum.

Meg. Credo edepol, ubi mentionem ego fecero de filia,

Mihi ut despondeat, sese a me derideri rebitur.

Neque illo quisquam est alter hodie ex paupertate parcior.

τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει, τῇ δ' ἐτέρῳ
δὲ τὸ πῦρ. Huic confine est, ἐκ
τοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ
ψυχρὸν ἐξάγειν. Vid. Erasmi Adag.
p. 350.

20. *manum injicit*: sic et Graeci
dicunt, ἐμβάλλειν τὴν δεξιάν. Aris-
toph. Ran. 766.

Ἦ Φοῖβ' Ἀπολλὼν, ἐμβαλέ μοι τὴν
(δεξιάν.

Sophoc. Trachin. v. 1181.

ἐμβαλλε χεῖρα δεξιάν πρώτιστά μοι.
Demost. in Midiam p. 553. ed. Reisk.
Orat. Graec. τὴν δεξιάν ἐμβαλὼν.

20. *onerat zamiam*: idem est,
quod injungere detrimentum (ζαμίαν),
ut Cicero ad famill. XI. 13. dicit.
Onerari non tantum dicitur res, quae
accipit onus, sed etiam onus ipsum.
Graeci vocant ἐμβάλλεσθαι: hic igitur
onerare zamiam est, inferre, im-
ponere zamiam sive jacturam. Haec
Gronov. Lect. Plaut. p. 50. quem vi-
de. Aristoph. Plut. 1125. dixit ἐποίεις
ζημίαν.

24. *nunc eam rem vult* etc. Sub-
auditur praepositio ob, quam ellipsin

a Graecis sumserunt Latini: nihil enim
frequentius apud Graecos, quam sub-
intellecta praepos. κατὰ: sic etiam Li-
vius VIII. 35. *stupentes tribunos, et
suam vicem magis anxios*; Livius
XXVIII. 19. *extrem. clamor undi-
que ab sollicitis vicem imperatoris
militibus sublatus*. Vid. Donat. ad
Terent. And. I. 1. 130. et ad Eun.
V. 6. 4.

29. *ex paupertate*. Plerique in-
terpretes haec ita explicant, ut signi-
ficent, *ex ordine* vel *ex numero pau-
perum*: non placet: potius, cum Ca-
merario crederem significare, *propter
paupertatem*: talis enim et Latinis et
Graecis praepositionis *ex* vel ἐκ usus,
causam indicantis, sat frequens. Cicero
ad Divers: II. 10. *ex quo vereor*: i. e.
qua propter. Idem Invent. II. 4. *ex
lassitudine dormire*. Livius XXII. 7.
multi ex vulneribus perire. vid Dra-
kenb. ad Liv. IV. 47. Ex Graecis,
Xenoph. Cyrop. V. 4. 10. ἐπορεύετο,
ὥς ἐπισκέψοιτο τὸν Γαδάταν, πῶς
ἔχου ἐκ τοῦ τραύματος. Idem Symp.
IV. 10. οὐκ οὖν αὖ ἐγὼ λέξω, ἔφη,

Euc. Di me servant; salva est res. Salvum est, si quid non perit. 30.

Nimis male timui; priusquam intro redii, exanimatus fui.

Redeo ad te, Megadore, si quid me vis. *Meg.* habeo gratiam.

Quaeso quod te percontabor, ne id te pigeat proloqui.

Euc. Dum quidem ne perconteris, quod non lubeat proloqui. 35.

Meg. Dic mihi, quali me arbitrare genere prognatum? *Euc.* bono. 35.

Meg. Quid fide? *Euc.* bona. *Meg.* quid factis? *Euc.* neque

(malis neque improbis.

Meg. Aetatem meam scis? *Euc.* scio esse grandem, itidem ut pecuniam.

Meg. Certe edepol equidem te civem sine mala omni malitia 40.

Semper sum arbitratus, et nunc arbitror. *Euc.* Aurum huic olet.

Quid nunc me vis? *Meg.* quoniam tu me, et ego te, qualis sis, scio, 40.

Quae res recte vortat, mihi que, tibi que, tuae que filiae,

Filiam tuam mihi uxorem posco: promitte hoc fore.

Euc. Heia, Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis, 50.

Ut inopem atque innoxium abs te atque abs tuis, me irrideas.

Nam de te neque re, neque verbis merui, ut faceres, quod facis. 45.

Meg. Neque edepol ego te derisum venio, neque derideo,

Neque dignum arbitror. *Euc.* cur igitur poscis meam gnatam tibi?

Meg. Ut propter me tibi sit melius, mihi que propter te et tuos.

Euc. Venit hoc mihi, Megadore, in mentem, te hominem divitem,

Factiosum; me item esse hominem pauperum pauperrimum. 50.

ἐξ ὧν ἐπὶ τῷ κάλλει μέγα φρονῶ.

Thucyd. II. 53. ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν

ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους. Demost. Olynth.

I. p. 11. ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐ-

τοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι. Idem in

Midiam p. 584. ἐξ ὑβρεως, καὶ ἐκ

τῶν μηδέν, ὧν πεποίηκεν, ἀναλῦσαι

δύνασθαι, κρίνεται.

38. *Sine omni malitia.* Ruhnk.

ad Terent. And. II. 3. 17. ad verba

sine omni periculo dixit: Sic Plautus

et Terentius loquuntur. Cicero alii,

sine ullo periculo. Non cogitavit vir

Cl. Ciceronem de Orat. II. 1. *sine omni*

sapientia; et Ovid. Trist. IV. 8. 33.

omni sine labe, dixisse.

44. *irrideas.* Boxhornius confert

locum ex Juvenal. III. 152.

Nil habet infelix paupertas durius

(*in se*,

Quam quod ridiculos homines facit.

comparandus insuper Stobaeus, tit. Πε-

νίας πόγος.

Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον

Ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα. καὶ γὰρ ἂν

(φύσει

Σπουδαῖος ἦς, πένης δὲ, κατὰ γε-

(λως ἔση.

- Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit,
 Te bovem esse, et me esse asellum; ubi tecum conjunctus siem,
 Ubi onus nequeam ferre pariter, jaceam ego asinus in luto:
 Tu me bos magis haud respicias, gnatus quasi nunquam siem;
 55. Et te utar iniquiore, et meus me ordo irrideat.
 Neutrubi habeam stabile stabulum, si quid divortii fuat:
 Nec noctu, nec diu quietus unquam eam, neu dormiam.
 Asini me mordicitus scindant, boves incursent cornibus;
 Hoc magnum est periculum, ab asinis me ad boves transcendere.
 60. *Meg.* Quam ad probos propinquitatem proxime te adjunxeris,
 Tam optimum est; tu conditionem hanc accipe: ausculta mihi,
 Atque eam desponde mihi. *Euc.* at nihil est dotis quod dem.
 Dummodo morata recte veniat, dotata est satis. (*Meg.* ne dui.
Euc. Eo dico, ne me thesauros repperisse censeas.
 65. *Meg.* Novi, ne doceas: desponde. *Euc.* fiat: sed, pro Juppiter
 Non ego disperii? *Meg.* quid tibi est? *Euc.* quid crepuit quasi
 (ferrum modo?
Meg. Hic apud me hortum confodere jussi; sed ubi hic est homo?
 Abiit, neque me certiore fecit: fastidit mei;
 Quia videt me suam amicitiam velle, more hominum facit;

53. *ubi.* i. e. *si*: hicce usus particulae *ubi* non insolens veteribus. vid.

Vorst. ad Justin. X. 1.

57. *Nec noctu, nec diu* etc. hic versus inter Aululariae fragmenta refertur. Gulielmius impingere voluit post versum 27. Act. I. Scen. 1. improbante Goellero, qui hoc loco inserit: cui quum magis videatur convenire, ab partibus ejus stare non dubitavi.

59. *ab asinis ad boves transcendere*: similiter Graeci dicunt: ἀπ' ὀνων ἐφ' ὑπποῦς, in eos qui ab obscuris ad praeclara perveniunt.

63. *Dummodo morata recte veniat.* Lambinus comparat cum hoc loco Nostrium Amphit. II, 2. 209.

Non ego illam mihi dotem duco esse,
 (quae dos dicitur;

Sed pudicitiam et pudorem.

Menand. Sent. Sing. v. 92.

Γυναικὶ κόσμος ὁ τρόπος οὐ τὰ χρυσία.
 plura, quibus addo Menand. Sent. Sing. v. 99.

Γυνὴ δὲ χρηστὴ πηδάλιον ἐστ' οἰκίας.

66. *quid crepuit quasi ferrum modo?* Eodem fere modo nobilissimus Gallorum comicus, Molierius, suspiciosum avari animum depinxit, in imitatione hujus fabulae pulcherrima, titulo *L'Avare*. Act. I. Sc. VII. *Ouais! il me semble que j'entends un chien qui aboie. N'est-ce point qu'on en voudroit à mon argent?*

Nam si opulentus it petitem pauperioris gratiam, 70.

Pauper metuit congregari; per metum male rem gerit.

Idem quando illaec occasio perit, post sero cupit.

Euc. Si hercle ego te non elinguendam dederò usque ab radicibus,

Impero auctorque sum, ut tu me cuivis castrandum loces.

Meg. Video hercle ego te me arbitrari, Euclio, hominem idoneum 75.

Quem senecta aetate ludos facias, haud merito meo.

Euc. Neque edepol, Megadore, facio; neque si cupiam, copia est.

Meg. Quid nunc? etiam mihi despondes filiam? *Euc.* illis legibus,

Cum illa dote, quam tibi dixi. *Meg.* sponden' ergo? *Euc.* spondeo.

Meg. Di bene vortant. *Euc.* ita di faxint; illud facito, ut memineris 80.

Convenisse, ut ne quid dotis mea ad te afferret filia.

Meg. Memini. *Euc.* at scio, quo vos soleatis pacto perplexarier.

Pactum non pactum est, non pactum pactum est, quod vobis lubet.

Meg. Nulla controversia mihi tecum erit; sed nuptias

Hodie quin faciamus num quae causa est? *Euc.* imo edepol optuma. 85.

Meg. Ibo igitur, parabo; numquid me vis? *Euc.* istuc fiet; vale.

Meg. Heus Strobile, sequere propere me ad macellum strenue.

Euc. Illic hinc abiit; di immortales, obsecro, aurum quid valet!

76. *Ludos facias.* Ludum, vel ludos facere aliquem vel alicui, est illudere. vid. Doct. Verwayen ad Plauti Amph. II. 1. 21.

78. *etiam.* Hoc loco est particula hortantis sic et Virg. Aen. XI. 373.

Etiam tu, si qua tibi vis, Si patrii quid Martis habes, illum (adspice contra. vid. ibi Servius; et Benth. ad Terent. And. V. 2. 8.

82. *perplexarier.* Nonnulli explicant vocem per conturbare; ejus vim non perspexisse videntur. Significat enim, *implicite, intricate loqui, ancipitibus uti verbis*, ita ut bifariam accipi possint. Liv. XXXIII. 34. *nihil jam perplexe, ut ante, sed aperte*

pronunciatum. Id. XL. 5. *Singulos tentare sermonibus perplexis institit.* vid. Burman. ad Petron. Sat. cap. 134. Graeci hac in re usurpant περιπλοῦν λέγειν, v. Valck. ad Eurip. Phoenis. 497.

86. *parabo.* Parare est emere, comparare, Caesar Bello Gall. IV. 2. quaeque impenso parat pretio. Sall. Jug. 31. *servi aere parati.* Saepe parare et composita sine casu ponuntur. Nepos Thras. 2. *tempore ad comparandum dato.* Ovid. Trist. I. 3. 7.

Nec mens nec spatium fuerant satis (apta paranti. Vid. Liv. XXXVIII. 12. ibique Gronov.

87. *aurum quid valet.* Sententia, qua, ut alios mittam, crebo utuntur comici. Aristoph. in Pluto 146.

Credo ego illum jam inaudisse, mihi esse thesaurum domi;
90. Id inhiat, ea affinitatem hanc obstinavit gratia.

ACTUS SECUNDUS. SCENA TERTIA.

EUCLIO. STAPHYLA.

Ubi tu es, quae deblaterasti jam vicinis omnibus,
Meae me filiae daturum dotem? heus, Staphyla, te voco:
Ecquid audis? vascula intus pure propera atque elue.
Filiam despondi ego; hodie nuptum huic Megadoro dabo.
5. *Staph.* Di bene vortant; verum ecaster non potest: subitum est nimis.
Euc. Tace atque abi: curata fac sint quom a foro redeam domum.
Atque occlude aedes: jam ego hic adero. *Staph.* quid ego nunc agam?
Nunc nobis prope adest exitium, mihi atque herili filiae.

Ἀπαντα τῷ πλουτεῖν γὰρ ἔσθ' ὑπὴ-
(κοα.

Menand. in Ὑποβολιμαίῳ p. 170 ed.
Meinek.

τοῦτο μόνον ἐπισκοτεῖ
Καὶ δυσγενεῖα, καὶ τρόπου πονηρία,
Καὶ πᾶσιν οἷς ἔσχηκεν ἄνθρωπος κα-
Τὸ πολλὰ κερτῆσθαι. (κοῖς

Menand. inc. fab. frag. 10. p. 196.

Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τοὺς θεοὺς εἶναι
(λέγει

Ἀνέμους, ὕδωρ, γῆν, ἥλιον, πῦρ,
(ἀστέρας.

Ἐγὼ δ' ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι
(θεοὺς

Τὸ ἀργύριον ἡμῶν καὶ τὸ χρυσίον.
Philemon in Πτερυγίῳ p. 376. ed. Mein.

Ἀργυρίον ἐστὶ τοῦτ' ἐὰν ἔχῃς, λέγε
Πρὸς τοῦθ' ὁ βούλει, πάντα σοι γε-

(νήσεται,
Φίλοι, βοηθοί, μάρτυρες, συνοικίαι.

3. *Vascula pure propera atque*
elue. Assentior Goellero docenti, hy-

perbaton hoc loco extare, ut dictum
sit pro *propera eluere*, quae ratio ex-
cusatur festinatione loquentis. Vid.
Noster Epid. in fine.

Lumbos surgite atque extollite. Sic
etiam Theocrit. Epig. XIX. 1.

Ἀρχίλοχον καὶ στᾶθι καὶ εἴσιδε τὸν
(πάλαι ποιητὰν.

Conf. porro Goell. ad Thucyd. III. 68.

6. *curare.* Proprium verbum est
mensae, culinaeque. Noster Persa I.
3. 5.

Curate istic vos, atque approperate
Merc. III. 3. 21. (ocius.

Quin ergo imus, atque obsonium
curamus. Horat. Epist. I. 4. 15.

Me pinguem et nitidum, bene curata
(cute vises.

conf. Tibul. I. 5. 33.

Nam probrum atque partitudo prope adest ut fiat palam.
 Quod celatum est atque occultatum usque adhuc, nunc non potest. 10.
 Ibo intro, ut herus quae imperavit, facta, cum veniat, sient.
 Nam, ecaster, malum moerorem metuo ne mistum bibam.

ACTUS SECUNDUS. SCENA QUARTA.

STROBILUS. ANTHRAX. CONGRIO.

Postquam obsonavit herus, et conduxit coquos,
 Tibicinasque hasce apud forum, edixit mihi,
 Ut dispartirem obsonium hic bifariam.

Ant. Me tu quidem hercle hic tam palam non divides:

Si quo tu totum me ire vis, operam dabo. 5.

Cong. Bellum et pudicum vero prostibulum popli!

Post si quis vellet te, haud non velles dividi?

Strob. Atqui ego istuc, Anthrax, aliovorsum dixeram,

Non istuc, quod tu insimulas; sed herus nuptias

Meus hodie faciet. *Cong.* cujus ducet filiam? 10.

Strob. Vicini hujus Euclionis e proximo.

9. *partitudo prope adest*: malo cum Douza fil. legere *prope abest*; quod magis Plautinum videtur. Per *probrum* veteres in universum omnia turpia famosaeque designabant; peculiariter de stupro et adulterio usurpabant. Noster Amph. III. 1. 9.

quam vir insontem probri

Amphitruo accusat. Festus in voce *probrum Virginis Vestalis ut capite puniretur*. Vid. Suet. Domit. cap. 8. ibique Torrentius.

12. *malum moerorem metuo*. Ex innumeris conjecturis libenter Gronovianam amplector, qui sic legit:

malum moerore metuo ne mistum (bibam.

et sic explicat; malum, cui additus sit moeror, ut vinum bibitur mistum aqua.

9. *Sed*, transitioni inservit. Plauto imprimis usitatum est, quum aliud quid sententiae subungere vult, voce *sed* novam incipere orationem. Amph. II. 1. 73.

Sed quid ais? num obdormivisti du- Terent. And. V. 3. 15. (dum?

Sed quid ego me autem excrucio? Livius XXXVIII. 48.

Sed quid ego haec ita argumentor. Vid. Oudend. ad Apul. Met. II. p. 106.

Ei adeo obsonii hinc dimidium jussit dari,

Cocum alterum, itidemque alteram tibicinam.

Cong. Nempe huic dimidium ducis, dimidium domum?

15. *Strob.* Nempe sicut dicis. *Cong.* quid? hic non poterat de suo Senex obsonari filiae in nuptiis?

Strob. Vah! *Cong.* quid negotii est? *Strob.* quid negotii sit, rogas? Pumex non aequè est aridus, atque hic est senex.

Cong. Ain' tandem? ita est ut dicis? *Strob.* tute existuma;

20. Quin divum atque hominum clamat continuo fidem,

Suam rem periisse, seque eradicarier,

De suo tigillo fumus si qua erit foras.

Quin cum it dormitum, follem obstringit ob gulam.

19. *ain' tandem?* In interrogationibus vox *tandem* maximam habet vim urgendi; vel etiam indignantis est particula. Terent. And. III. 2. 12.

aut itane tandem idoneus
Tibi videor esse, quem tam aperte fall-
ibid. V. 3. 4. (lere incipias dolis:

Ain' tandem, civis Glycerium est?
Idem Phorm. II. 1. 1.

Itane tandem uxorem duxit Antipho
(injussu meo?

Cicero Catil. I. 1. *Quousque tandem*
abutere, Catilina, patientia nostra.
Vid. Drakenb. ad Liv. III. 9. 9.

20. *Quin divum* etc. usque ad
v. 40. His versibus continetur avarissimi senis descriptio, cum qua conferendus Lucianus in Timone cap. 14.

Ἀτοπα γοῦν ποιεῖν ἔφασκες αὐτοὺς,
ἐρῶντας μὲν εἰς ὑπερβολήν, ἐξὸν δὲ
ἀπολαύειν, οὐ τολμῶντας, οὐδὲ ἐπ'
ἀδείας χρωμένους τῷ ἔρωτι, κυρίους
γε ὄντας, ἀλλὰ φυλάττειν ἐγρηγορό-
τας, ἐς τὸ σημεῖον καὶ τὸν μοχλὸν
ἀσκαρδαμυκτὶ βλέποντας, ἱκανὴν
ἀπόλαυσιν οἰομένους, οὐ τὸ αὐτοὺς
ἀπολαύειν ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μηδενὶ
μεταδιδόναι τῆς ἀπολαύσεως.

23. *follem obstringit ob gulam.*

Merito Lambinus, qui hujus loci sensum non cepit, a Douza reprehenditur. Lamb. sic explicat: follis, quo ignis accendi solet, gulam i. e. fistulam, per quam ventus efflatur, vinculo obturat Euclio, ne animam seu ventum amittat follis, dum it dormitum ipse Euclio. Quod et mihi a poetae mente plane aberrare videtur. Douza exposuit quasi esset follis, sacculi genus, nummorum receptaculum scorteum, quod Euclio, ob irrequietem avaritiam ipse ob suam obstringeret gulam: vid. Douza: Cent. Plaut. pag. 67 seq. Neque hoc mihi placet. Gronovianam hujus loci explicationem aequè minus accipiendam censeo; quam hic describam: Nihil hic miri, nisi quod hoc faciebat cubitum iturus. Nam et quum in publicum irent, cum pecunia crumenam de collo suspendebant. Id ille faciebat etiam in lecto, furem nocturnum timens. Quum rogasset cocus, cur? illudens stupori ejus *παρὰ προσδοκίαν* falsam causam invenit: tanquam id faceret, ne inter spirandum aliquid animae amitteret. Et solvun-

Cong. Cur? *Strob.* ne quid animae forte amittat dormiens.

Cong. Etiamne obturat inferiorem gutturem? 25.

[Ne quid animae forte amittat dormiens?]

Strob. Haec mihi te, ut tibi me aequum est credere.

Cong. Imo quidem credo. *Strob.* at scin' etiam quo modo?

Aquam hercle plorat, quom lavat, profundere.

Cong. Censen' talentum magnum exorari potesse 30.

Ab istoc sene, ut det qui fiamus liberi?

Strob. Famem hercle, utendam si roges, nunquam dabit.

Quin ipsi pridem tonsor ungues demserat,

Collegit, omnia abstulit praesegmina.

Cong. Edepol, mortalem parce parcum praedicas. 35.

Censen' vero adeo esse parcum et misere vivere?

tur auditores, nihil tale expectantes, in risum, magis etiam quum continuat coquus jocum. — Nimis torta haecce mihi videntur. Plautum haec voluisse credo. Ita parcus, imo avarus est Euclio, ut, cum it dormitum, follem (quo ignis accenditur) suam obstringit ob gulam, ne inutiliter frustraue dormiens spiret ipse, sed aëre follis impleatur: insignis certe hyperbola, quali tamen saepe utitur Plautus, et quae sine dubio spectatorum risus movebat: ut haec ita acciperem fecerunt ea, quae respondet Strobilus ad quaestionem cur id faceret Euclio? *ne quid animae forte amittat dormiens*: amittere est perdere, damnum facere: et ea quae sequuntur, *Etiamne obturat inferiorem gutturem?* Versum 26. cum Bothio spurium duco, ut natum ex versu 24. Strobilus versu 27 concedit se ὑπερβολικῶς locutum, neque sibi credendum esse. Sic omnia, ut mihi saltem videtur, optime quadrant.

28. *at scin'*: *at* indignantis est et irati. Terent. Eun. III. 1. 41.

At te Di perdant.

Virg. Aen. II. 535.

At tibi pro scelere, exclamat, pro
(*talibus ausis.*

Ovid. Epist. XII. 1.

At tibi Colchorum; ubi vid. Heins. et clar. Peerlkamp ad Horat. Epod. carm. 15. p. 491. Similiter conjunctio ἀλλὰ nonnunquam apud Graecos comminandi vim habet. Tyrtaeus I. 15.

Ἐ νειοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλή-
(λοισι μένοντες.

ubi vid. Klotz. p. 58. Herod. III. 36. ἀλλ' ὅν τι χαιρών. ibique Valcken.

32. *famem hercle utendam si roges, nunquam dabit.* Conf. Molierius L'Avare, Act. II. Scen. V. *Il ne dit jamais, je vous donne, mais, je vous prête le bon jour.*

36. *Censen' vero adeo esse parcum et misere vivere?* Gulielmio non placebat frequens τοῦ parcum, repetitio: itaque hanc excogitavit lectionem.

Censen' vero adeo esse parum et mi-
(*sere vivere?*

haecce addens. An tu etiam censes eum parum edere, et genium suum

- Strob.* Pulmentum pridem eidem eripuit milüus;
 Homo ad praetorem deplorabundus venit:
 Infit ibi postulare, plorans, ejulans,
 40. Ut sibi liceret milüum vadarier.
 Sexcenta sunt quae memorem, si sit otium.
 Sed uter vestrorum est celerior? memora mihi.
Cong. Ego, ut multo melior. *Strob.* cocum ego, non furem, rogo.
Cong. Cocum ego dico. *Strob.* quid tu ais? *Ant.* sic sum, ut vides.
 45. *Cong.* Cocus ille nundinalis est: in nonum diem
 Solet ire coctum. *Ant.* Tun', trium literarum homo,
 Me vituperas? fur, etiam fur, trifurcifer!
Strob. Tace nunc jam tu: atque agnum, horum uter est pinguior....
Ant. Licet. *Strob.* tu, Congrio, eum sume....
 50. Atque abi intro illuc, et vos eum sequimini;
 Vos ceteri illuc ad nos. *Ant.* hercle injuria

defraudare? Et mehercule convenit admodum, ut qui avidissimam parsimoniam senis audisset, in fumo, aqua, praesegminibus, idem sciscitetur quas coenas esitet, et qua in victu sit miseria, cujus rei insigne exemplum alter subjicit in pulmento.

38. *deplorabundus.* Plus significat quam flens, ejulans, lamentans: notat enim *deplorare* desperatione prorsus affectus gemere, omni spe sublata lamentari. Livius V. 40. *suam quisque spem, sua consilia, communibus deploratis, exsequentes.* Vid. Rupert. ad Liv. III. 38. 3. Plinius H. N. VII. 50. *Phalereus deploratus a medicis.*

40. *Vadarier.* Proprie est, vadem postulare ab aliquo, qui promittat reum (unde petebatur) tempore constituto in jus venturum (ad vadimonium venturum): si desereret vadimonium, i.e. si statuto tempore non adesset, in carcerem conjiciebatur. Noster Pers. II. 4. 18.

Vadatur hic me — utinam vades desint, in carcere ut sis!

Simpliciter accipitur pro *in jus vocare.* Vid. Gronov. Lect. Plaut. p. 51. seq. Ceteroquin haec imitatus est Moliarius, L'Avare Act. III. Scen. V. *Celui-là conte qu'une fois vous fites assigner le chat d'un de vos voisins, pour vous avoir mangé un reste de gigot de mouton.*

44. *Sic sum ut vides.* Gruterus cum hisce confert Theocrit Idyll. XXXII. 58. seq.

Ἄγριος εἶ, πρὸς πάντα παλίγκτος, (ἧ δ' ὑπερόπτης. Τοῖος δ' οἶον ὄρεας.

47. *etiam fur: etiam nonnunquam vim habet increpandi, ut hoc loco, et Pers. II. 4. 4.*

scelerate, etiam respicis!
 Petron. Satyr. cap. 21. *etiam dormire vobis in mente est: ubi vid.*
 Burman. et Benth. ad Terent. And. V. 2. 3.

Dispertivisti: pinguiorem agnum isti habent.

Strob. At nunc tibi dabitur pinguior tibicina;

I sane cum illo, Phrygia; tu autem, Eleusium,

Huc intro abi ad nos. *Cong.* o Strobile, subdole,

55.

Huccine detrusisti me ad senem parcissimum?

Ubi si quid poscam, usque ad ravim poscam prius

Quam quicquam detur. *Strob.* stultum est et sine gratia

Ibi recte facere, quando quod facias perit.

Cong. Qui vero? *Strob.* rogitas? jam principio in aedibus

60.

Turba istic nulla tibi erit: si quid uti voles,

Domo abs te afferto, ne operam perdas poscere.

Hic apud nos magna turba ac magna familia est,

Suppellex, aurum, vestes, vasa argentea:

Ibi si perierit quippiam, (quod te scio

65.

Facile abstinere posse, si nihil obviam est,)

Dicant: coci abstulerunt; comprehendite,

Vincite, verberate, in puteum condite.

Horum tibi istic nihil eveniet: quippe qui

Ubi quid surripias, nihil est; sequere hac me. *Cong.* sequor.

70.

54. *I sane.* Saepe haec particula imperativis adjungitur, valdeque eorum vim auct. Terent. Heaut. III. 3. 27.

Abi sane istac. Livius I. 57. med.

58. *stultum est.... quod facias perit.* Hoc modo legendum puto, non, ut nonnullae editiones, *stultus et sine gratia es*: nempe hoc vult Strobilus: Stultus fui et demens, qui juvens te, hanc provinciam tibi dedi, licet scirem eam non tibi placituram; dedi tamen, timens, ne vinciri, verberari atque in puteum condi pericliteris: tuae salutis causa feci, et ingratus mihi que molestus nunc es. *Ibi veteres etiam usurpabant pro tum.* Terent. And. II. 3. 5.

ibi culpam in te transferet.

Liv. II. 35. *ibi ira est suppressa*

Vid. Drakenb. ad Liv. VII. 23. 4.

65. *Quod.* Significat *quavis.*

Prop. III. 1. 49.

Quod non Taenariis domus est mihi
(*fulta columnis,*

Nec camera auratas inter eburna

..... (trabes.

At Musae comites. Ovid. Epist. XVII.

51.

Quod genus et proavos et regia nomi-
ubi vid. interpretes. (*na jactas.*

70. *Ubi quid surripias.* Gronov. legit *surripiat*, sic explicans: ubi qui quid surripiat, hoc est, qui fur sit, qui solens aliquid summanare velit, ei nihil est prompti atque parati. Omnes Codd. unico excepto, vocem igno-

ACTUS SECUNDUS. SCENA QUINTA.

STROBILUS. STAPHYLA. COCI.

Heus, Staphyla prodi, atque ostium aperi. *Staph.* qui vocat?

Strob. Strobilus. *Staph.* quid vis? *Strob.* hos ut accipias coquos,

Tibicinamque, obsoniumque in nuptias.

Megadorus jussit Euclioni haec mittere.

5. *Staph.* Cererine, Strobile, has facturi nuptias.

Strob. Qui? *Staph.* quia temeti nihil allatum intellego.

Strob. At jam afferretur, si a foro ipse redierit.

Staph. Ligna hic apud nos nulla sunt. *Cong.* sunt asseres?

Staph. Sunt pol. *Cong.* sunt igitur ligna; ne quaeras foris.

rant, attamen requiritur: sed cum
Lambino legere malo *surripias*, quod
magis praecedentibus convenit: paulo
enim supra dixerat.

(quod te scio

Facile abstinere posse.) tum v. 69.

Horum tibi istic nihil eveniet.

1. *qui vocat?* Discrimen *qui* inter
et *quis* non semper a scriptoribus ob-
servatur. Cicero ad Div. XII. 18.
quo iste, nescio qui erumperet.
Plaut. Curc. I. 2. 51.

qui me in terra aequae

Fortunatus erit.

Terent. Adelph. V. 6. 3.

O, qui vocare?

3. *in nuptias.* Finem vel causam
nonnunquam praepositio *in* denotat:
significat enim *in nuptias*, ad nup-
tias celebrandas. Plaut. Truc. IV. 2. 27.

Dedi equidem hodie ei quinque ar-

(genti deferri minas,

Praeterea unam in obsonatum.

Seneca de Beneficiis IV. 1. *inveniun-*

tur qui honesta in mercedem colant.

Propert. III. 2. 35.

Haec hederas legit in thyrsos; si-
militer Graeci. Pollux VI. cap. 7.

Θουκυδίδης δὲ ἔφη: ἤτησεν εἰς
ὀψώνιον τριώβολον. Vid. Oudend. ad
Lucan. II. 151.

7. *ipsum.* Antiquae pro *ipse*: i. e.
Megadorus: servi enim dominum suum,
κατ' ἐξοχήν, vocabant *ipsum*. Plaut.
Cas. IV. 2. 11.

Ego eo quo me ipsa misit i. e.
hera mea. Terent. Hecyr. III. 4. 14.

Sed Pamphilum ipsum video. Dis-
cipuli etiam magistrum sic nominare
solebant. Sic Graecis *αὐτός* usurpatur.
Aristoph. Nub. 218.

τίς γὰρ οὗτος ὀὐπὶ τῆς κρεμάθρας
(ἀνὴρ;
Αὐτός. Τίς αὐτός; Σωκράτης. Vid.
Casaub. ad Theoph. Charact. p. 24.
edit. Duporti; et Hemsterh. ad Aris-
toph. Plut. p. 335. Notum est Pytha-
goricum *αὐτός* ἔφα.

Staph. Quid impurate? quanquam Vulcano studes,
Coenaene causa, aut tuae mercedis gratia
Nos nostras aedes postulas comburere?

10.

Cong. Haud postulo. *Strob.* due istos intro. *Staph.* sequimini.

ACTUS SECUNDUS. SCENA SEXTA.

PYTHODICUS.

Curate; ego intervisam quid faciant coqui,
Quos pol ut ego hodie servem, cura maxuma est;
Nisi unum hoc faciam, ut in puteo coenam coquant.
Inde coctam sursum subducemus corbulis.
Si autem deorsum comedent, si quid coxerint,
Superi incoenati sunt, et coenati inferi.
Sed verba hic facio, quasi negotii nihil siet,
Rapacidarum ubi tantum siet in aedibus.

5.

10. *impurate.* Est injuria sive convici-
viciu Latinis usitatu, quod huic
loco optime convenit, nempe coquo
dictu: miror obscoeno sensu hoc a
Douza sumi, quum *impurus* vel *im-*
puratus significet, *improbu*. Terent.
Phorm. IV. 3. 64.

impuratus me ille ut etiam irrideat?
Ibid. V. 8. 69.

Tum hunc impuratum poterimus
(nostro modo ulcisci.

Adel. II. 1. 29.

O hominem impurum. ubi vid. Donat.

2. *Servem* i. e. observem. Terent.
Adel. II. 1. 18.

hem, serva: omitte mulierem.

3. *Nisi.* Saepe nisi significat *sed*.
Noster Rud. IV. 2. 8.

neque piscium ullam unciam hodie
Pondo cepi, nisi hoc quod fero hic
Terent. Hecyr. I. 2. 117. (in rete.
quid egerint inter se nondum
(etiam scio;

Nisi sane curae est, quorsum even-
(turum hoc siet.

Cicero ad Divers. XIII. 73. *de re ni-*
hil possum judicare; nisi illud mihi
certe persuadeo. Livius XXIV. 20.
apparebatque non id modestia mili-
tum aut ducis, nisi ad conciliandos
Tarentinorum animos fieri. Ubi vid.
Drakenb.

ACTUS SECUNDUS. SCENA SEPTIMA.

EUCLIO. CONGRIO.

- Volui animum tandem confirmare hodie meum,
 Ut bene me haberem filiaï in nuptiis;
 Venio ad macellum, rogitō pisces: indicant
 Caros; agninam caram, caram bubulam,
 5. Vitulinam, cetum, porcinam; cara omnia:
 Atque eo fuerunt cariora, aes non erat.
 Abeo iratus illinc, quoniam nihil est qui emam.
 Ita illis impuris omnibus adii manum.
 Deinde egomet mecum cogitare inter vias
 10. Occepi: festo die si quid prodegeris,
 Profesto egere liceat, nisi peperceris.
 Postquam hanc rationem cordi ventrique edidi,
 Accessit animus ad meam sententiam,

3. *venio, rogitō*: nonnunquam, et Graeci et Latini praesens tempus pro praeterito ponunt: quod vocatur praesens historicum, nam plerumque in narratione concitatori usurpatur. Eurip. supplic. v. 641.

Καπανέως γὰρ ἦν λάτρης, ὃν Ζεὺς κεραινῶ πυρπόλῳ καται-
(θαλοῦ.
 Pausan. Achaïc. p. 399. τὸ μὲν γένος πᾶν τὸ ἄρσεν ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσοι τῆς πόλεως ἀλίσκομένης ἐκδιδράσκουσιν. Terent. Eun. IV. 7. 23.

cum tibi do istam virginem
 ubi Donat. dixit *do*, pro *darem*. Virg. Aen. IX. 2. 66.

Cratera antiquum quem dat Sidonia
(Dido.

Seneca Oedip. 848.

Huic aliquis a te traditur quondam
(puer?

3. *indicant*. Indicare verbum proprium venditoris: locutionem explicat Gronov. Lect. Plaut. p. 52.

5. *cara omnia*. Conf. Theophr. Char. Eth. *Περὶ Μικρολογίας. καὶ ὅσα μικροῦ τις προιάμενος λογίζεται, πάντα φάσκειν εἶναι ἄγαν.*

8. *manum adire alicui*: est phrasis elegantissima: postquam spem alicui dederis, cum ad rem ventum est, frustrari, et eundem fallere. Cas. V. 2. 54.

Quid nunc? satine lepide adita vobis
 Persa V. 2. 18. (est manus.

Quomodo de Persa manus mihi ad-
 Poen. II. 1. 11. (ita est.

Eo pacto avarae Veneri pulcre adii
 (manum.

Unus Plautus hac utitur formula, sumpta fortasse a re Athletica. Gronov. Lect. Plaut. p. 53.

Quam minimo sumtu filiam ut nuptum darem.
 Nunc tusculum emi et has coronas floreas: 15.
 Haec imponentur in foco nostro Lari,
 Ut fortunatas faciat gnatae nuptias.
 Sed quid ego apertas aedes nostras conspikor?
 Et strepitus est intus; numnam ego compilor miser?
Cong. Aulam maiorem, si potes, vicinia 20.
 Pete: haec est parva, capere non quit. *Euc.* hei mihi,
 Perii hercle! aurum rapitur, aula quaeritur;
 Nimirum occidor, nisi ego intro huc propere propero currere.
 Apollo, quaeso, subveni mihi, atque adjuva,
 Confige sagittis fures thesaurarios; 25.
 Cui in re tali jam subvenisti antidhac.
 Sed cesso, priusquam prorsus perii, currere?

ACTUS SECUNDUS. SCENA OCTAVA.

ANTHRAX.

Dromo, desquama pisces; tu Machaerio
 Congrum, murenam exdorsua, quantum potes:
 (Atque omnia, dum absum hinc, exossata fac sient.)
 Ego hinc artoptam ex proxumo utendam peto

18. *Sed quid ego:* transitionis est formula. Livius XXXVIII. 48. *Sed quid ego haec ita argumentor.* Vid. quae dixi ad II. 4. 9. Similiter Graeci dixerunt *τί δέ.* Aelian. Var. Hist. XII. 31. *τί δέ, οὐκ ἐκεῖνα τοῖς Ἑλλήσι τρυφῆς ἀπόδειξις;*

1. *Machaerio.* Recte Goellerus dicit Gulielmum errasse, statuentem voce machaerio, significari cultelli coquinarii genus; sic pergit: Illud *tu* probat nomen esse Machaerionis: ne-

que opus habebat Anthrax addere, exdorsuandos pisces cultos esse. Scilicet id Plauti lectores fugit, opifices ab opificio aut opificii apparatu ducere nomina in his fabulis.

3. *Atque — sient.* Spurius hicce mihi videtur versus, natusque ex glossa ad *exdorsua*, quae his continetur verbis *exossata fac sient.* Camerarius ea in MS. legit et de suo supplevit, cum non legatur hic versus in edd. Camerario prioribus. Vid. Gruterus ad hunc locum.

5. A Congrione ; tu istum gallum , si sapis ,
 Glabriorem reddes mihi , quam volsus ludiu'st.
 Sed quid hoc clamoris oritur hinc ex proxumo ?
 Coqui hercle , credo , faciunt officium suum.
 Fugiam intro , ne quid hic turbæ fiat itidem.

ACTUS TERTIUS. SCENA PRIMA.

CONGRIO.

- Optati cives , populares , incolae , accolae , advenae omnes ,
 Date viam , qua fugere liceat , facite totae plateae pateant ;
 Neque ego unquam , nisi hodie , ad Bacchas veni in Bacchanal coqui-
 (natum :

Ita me miserum et meos discipulos fustibus male contuderunt.

5. Totus doleo , atque oppido perii : ita me iste habuit senex gymnasium.
 Neque ligna ego usquam gentium praeberi vidi pulchrius :
 Itaque omnis exegit foras me atque hos onustos fustibus.
 Attat , perii hercle ego miser , aperitur Bacchanal ; adest ;
 Sequitur. scio quam rem geram : hoc ipse magister me docet.

3. *ad Bacchas veni in Bacchanal coquinatum.* Recte Boethornius hunc versum explicuisse mihi videtur , dicens : veni in locum , in quo ad coquendum destinato , non jam sunt nisi furentes et Bacchantes. — Bacchus enim furoris praeses habebatur , unde apud Graecos , quae Bacchi festa cele-

brabant , saepe *Μαινάδες* vocantur. Eurip. in Bacch. v. 916.

*Ἐξίθι πάροιθε δωμάτων ὀφθητί μοι
 Σκευὴν γυναικὸς μαινάδος βάρχης
 (ἔχων.*

7. *itaque.* Pro *et ita* ut saepe. Livius I. 4. *ita geniti , itaque educati.* Vid. Drakenb. ad Livium III. 30. 7.

ACTUS TERTIUS. SCENA SECUNDA.

EUCLIO. CONGRIO.

Redi: quo fugis nunc? tene, tene. *Cong.* quid tu, stolide, clamas?*Euc.* Quia ad tresviros jam ego deferam tuum nomen. *Cong.* quam-
(obrem?*Euc.* Quia cultrum habes. *Cong.* hem, cocum decet. *Euc.* quid
(comminatusMihi? *Cong.* istuc malefactum arbitror, quia non latus fodi.*Euc.* Homo nullus est te scelestior qui vivat hodie, 5.

Neque cui amplius de industria male plus lubens faxim.

Cong. Pol etsi taceas, palam id quidem est: res ipsa testis est:

Ita fustibus sum mollior magis quam illus cinaedus.

Sed quid tibi nos, mendice homo, tactio est? quae res?

6. *amplius plus.* Plautus saepe incrementum quoddam, pleonasmii speciem referens, vim sententiae vero insigniter augens, comparativis addit. *Menaech. prol. v. 55.*

magis maiores nugas egerit.
Stich. V. 4. 22.

imo enim hic magis est dulcius.
Mercat. V. 2. 57.

neque est cui magis me velle melius
(aequum siet.

Similiter Graeci. *Hom. Iliad XXIV. 203.*
ῥηϊτερον μάλλον.

Herod. I. 32. μάλλον ὀλβιώτερός ἐστι.

*Eurip. Hippol. 490. λόγος μάλλον ἀλ-
γίων κλύειν.* *Isocrat. Archid. p. 138.*

B. C. πολὺν μάλλον κρεῖττον. Vid.
Berneccerus ad Just. III. 2. 7. et

Wesseling. ad Herod. VII. 143.

9. *nos tactio est.* Saepe nominibus verbalibus in *io*, eosdem casus jungere solent Latini, quos verba regunt:

apud Plautum saepissime obviam fit: hac eadem fab. IV. 10. 14. Latina exempla praebet Heusing. ad Vechneri *Hellenol. p. 264.* Etiam Graecis hoc commune erat. *Plato Apolog. 17. ἡ ἐμὴ τῷ θεῷ ὑπερησία.* *Aelian. Var. Hist. II. 41. extremo. Κλείω εἰς ἀμύλλαν*
*λοῦσα, οὐ γυναιξὶ μόναις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τοῖς συμπόταις, δει-
νοτάτῃ πιεῖν ἤν.* Conf. *Wesseling ad Diod. Sic. I. 4. et ad Herod. VII. 16.*

9. *quae res?* Solemnis formula qua utebantur admirantes, stomachantes, et indignatione perciti. *Persa III. 1. 32.*

quae hae res sunt?

Ibid. V. 2. 65. et Poenul. V. 4. 29.

Similiter Graecis fere οἶον habet vim admirandi. *Odyss. II. 239.*

οἶον ἀπαντες ἦσαν ἄνθρωποι. *Aristoph. Pace 33.*

οἶον δὲ κύψας ὁ κατάρατος ἐσθλὸς.

Vid. *Valeken. ad Phoeniss. 1633.*

10. *Euc.* Etiam rogitas? an quia minus, quam aequom erat, feci?
Cong. Sine: at hercle cum magno malo tuo, si hoc caput sentit.
Euc. Pol ego haud scio quid post fuat: tuum nunc caput sentit.
 Sed in aedibus quid tibi meis nam erat negoti
 Me absente, nisi ego jusseram? volo scire. *Cong.* tace ergo.
15. Quia venimus coctum ad nuptias. *Euc.* quid, malum, curas
 Tu, utrum crudum an coctum edam, nisi tu mihi es tutor?
Cong. Volo scire, sinas, an non sinas nos coquere hîc coenam.
Euc. Volo scire ego item, meae domi mea salva futura.
Cong. Utinam mea mihi modo auferam, quae attuli, salva.
20. Me haud poenitet, tua ne expetam. *Euc.* scio, ne doce: novi.
Cong. Quid est, qua prohibes nunc gratia nos coquere hîc coenam?
 Quid fecimus? quid diximus tibi secus quam velles?
Euc. Etiam rogitas, sceleste homo, qui angulos omnis
 Mearum aedium et conclavium mihi perviam facitis?
25. Id ubi tibi erat negotium, ad focum si adesses,
 Non fissile haberes caput; merito id tibi factum est.
 Adeo ut meam sententiam jam noscere possis;
 Si ad januam huc accesseris, nisi jussero, propius,
 Ego te faciam, miserrimus mortalis uti sis.
30. Scis jam meam sententiam? quo abis? redi rursum.
Cong. Ita me bene amet Laverna, te jam, nisi reddi

11. *Sine.* Minantis est: Noster
 Asin. V. 2. 48.

sine! venias modo domum.

Mostel. I. 1. 10.

sine modo adveniat senex.

Terent. Eun. I. 1. 20.

sine modo,
mori me malim: sentiet qui vir siem.

20. *haud poenitet.* Lambinus rec-
 te explicavit: nam *haud poenitere*
 interdum eleganter significat, conten-
 tum esse, gaudere. Vid. Ernest. clav.
 Cicer. in voce.

30. *scis jam meam sententiam?*

tollo signum interrogationis, ut habeat
 versus vim quandam comminandi.

31. *Laverna.* Hanc deam Romani
 precabantur ut instituta sua, et con-
 silia furandi ac mentiendi fortunaret.
 Horat. I. Ep. 16. 60.

Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da justum sanc-
(tumque videri.

Graeci in eadem re orabant τὴν Πρα-
 ξιδίκην, quae furandi consilia ad ef-
 fectum duceret. Erat autem ea Dea
 tantum caput, sine reliquo corpore.
 Scalig.

Mihi vasa jubes, pipulo differam hic ante aedis. —

Quid ego nunc agam? nae ego edepol veni huc auspicio malo;

Nummo sum conductus: plus jam medico mercede opus est.

Euc. Hoc quidem hercle, quoquo ibo, mecum erit, mecum feram, 35.

Neque istuc in tantis periculis unquam committam ut siet.

Ite sane nunc jam intro omnes, et coqui, et tibicinae;

Etiam, introduce, si vis, vel gregem venalium.

Coquite, facite, festinate nunc jam quantum lubet.

Cong. Temperi; postquam implevisti fusti fissorum caput. 40.

Euc. Intro abi: opera huc conducta est vestra, non oratio.

Cong. Heu, senex, pro vapulando hercle ego abs te mercedem petam;

Coctum ego, non vapulatum dudum conductus fui.

Euc. Lege agito mecum: molestus ne sis; i, et coenam coque

Aut abi in malum cruciatum ab aedibus. *Cong.* abi tu modo. 45.

32. *Differam.* Differre, inquit Nonius, valet interdum diffamare, et hunc locum affert: etiam Terentius hoc sensu usurpat. And. II. 4. 4.

orationem sperat invenisse se,
Qua differat te. Graeci utuntur verbo ἐνδατεῖσθαι. Eurip. Hercul. fur. 218. λόγους ὀνειδιστῆρας ἐνδατοῦμενος. Vid. interpretes ad Hesych Sophoc. Trach. 791. τὸ δυσπάρεινον λέκτρον ἐνδατοῦμενος, (ros, ubi vid. Brunck. pipulo id est convicio vel ploratu. Omnino vid. Lambinus, qui recte locum explicavit.

36. *committam.* Donatus ad Terent. And. I. 43. *committimus magna et quae salutem in dubio habent:* vid. etiam ad And. III. 5. 3.

40. *implevisti fusti fissorum caput.* Fissa sunt vulnera ut paulo supra eadem scena vers. 26.

non fissile haberes caput.

Ad constructionem quod attinet, conf. Lucian. in Timon. cap. 57. φέρε σου τὴν κεφαλὴν ἐμπλήσω κονδύλων.

44. *Lege agito mecum:* lege agere cum aliquo, vel in aliquem, duplicem habet significationem: primo notat in jure, id, quod lege quadam institutum est, agere, ut hoc loco, et Terent. Phorm. V. 7. 91. ubi Donat. haec: *dicebatur ei cujus intentio contemptibilis adversario videbatur* — Deinde significat, supplicium sumere de aliquo, formula legitima. Valer. Max. III. 8. *Literas in sinistra manu, sicut erant traditae, reposuit, ac jusso lictore jure agere, tum demum aperuit.* Livius XXVI. 15. *Fulvius praeconi imperavit, ut lictorem lege agere juberet:* ibid. 16. vid. Ernest. clav. Cicer. voce *Lex.*

ACTUS TERTIUS. SCENA TERTIA.

EUCLIO.

- Illic hinc abiit; Di immortales, facinus audax incipit,
 Qui cum opulento pauper coepit rem habere aut negotium.
 Veluti Megadorus tentat me omnibus miserum modis,
 Qui simulavit mei honoris mittere huc causa coquos:
 5. Is ea causa misit, hoc qui surriperent misero mihi.
 Condigne etiam meus me intus gallus gallinaceus,
 Qui erat anui peculiaris, perdidit paenissime;
 Ubi erat haec defossa, occoepit ibi scalpturare ungulis
 Circumcirca; quid opus est verbis? ita mi pectus peracuit:
 10. Capió fustem, obtrunco gallum, furem manifestarium.
 Credo ego illi edepol mercedem gallo pollicitos coquos,
 Si id palam fecisset; exemi e manu manubrium.
 Quid opus est verbis? facta est pugna in gallo gallinacco.

2. *cum opulento pauper.* Similiter Terent. Phorm. IV. 3. 48.

Veniebat in mentem ejus incommo-

(dum,

In servitutem pauperem ad ditē

(dari.

4. *Simulavit mittere.* Saepe pronomina personalia in accusativo omituntur. Cicero de Offic. I. 1. *qui libri jam illis fere aequarunt* Virg. Aen. X. 103. *Tum Zephyri posuerē.* Vid. Ruhnk. ad Rut. Lup. I. p. 41.

6. *condigne.* Vocabulum Plauto frequens, significans, *digne te*, ἀξίως σου: plerumque in malam partem, saltem de fraudulento, fallaci, perfidoque usurpatur. Bacchid. III. 2. 8. Menaech. V. 5. 8. Poen. II. v. 17.

9. *ita.* Quod Gronov. Observ. III.

21. dicit, *ira* legendum esse, vercor

ut rectum sit. Ita significat non semel, valde, graviter, vehementer. Ne-
 pos Pelop. 2. *Magnae saepe res non ita magnis copiis sunt gestae.* Livius IV. 12. *nisi quod ex Etruria haud ita multum frumenti advectum est.* Etiam posset explicari per *propterea*, ut Livii I. 10. *ita per se ipsum nomen Caecinum in agrum Romanum impetum facit.*

11. *Credo ego illi edepol mercedem gallo pollicitos coquos.* Videtur Plautus hoc loco Aristophanem imitatus esse. Similiter enim fere comicus Graecus in Vespis. 100. seq.

τὸν ἀλεκτρονόνα δ', ὃς ἦδεν ἐφ' ἐσπέ-
 (ρας, ἔφη,
 ὥς ὅψ' ἐγείρειν αὐτὸν ἀναπεπεισμένον,
 παρὰ τῶν ὑπευθύων ἔχοντα χρή-
 (ματα.

Sed Megadorus meus affinis, eccum, incedit a foro.
 Jam hunc non ausim praeterire, quin consistam et colloquar. 15.

ACTUS TERTIUS. SCENA QUARTA.

MEGADORUS. EUCLIO.

Narravi amicis multis consilium meum
 De conditione hac, Euclionis filiam
 Laudant: sapienter factum, et consilio bono;
 Nam, meo quidem animo, si idem faciant ceteri
 Opulentiores, pauperiorum filias 5.
 Ut indotatas ducant uxores domum,
 Et multo fiat civitas concordior,
 Et invidia nos minore utamur, quam utimur;
 Et illae malam rem metuant, quam metuunt, magis;

15. *quin.* Significat *potius*. Sic etiam accipiendum Terent And. I. 1. 18.

Quin tu uno verbo dic, quid est quod
(me velis.

Vid. Drakenb. ad Liv. II. 29. 8.

2. *Euclionis filiam laudant: sapienter factum.* Haec sic accipio. Probant amici me Euclionis filiam uxorem ducere; et haec probatio mihi sapientiam eorum declarat, eosque bono esse consilio. Tum melius sequentia procedunt. Megadorus enim garrulus est Senex, ut et hac ipsa scena videre est: valde amat philosophari, ut supra jam Act. II. Scena 1 et 2 vidimus.

4. *opulentiores — domum.* P. Victorius confert Platonem de Legib. VI. p. 733. τοίνυν φῶμεν ἀγαθῶν πατέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφοροις εὐδόξους γάμους χορὴ γαμεῖν, οἷ σοι παραινοῖεν ἂν μὴ φεύγειν τὸν τῶν πενήτων. μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων

διώκειν διαφερόντως γάμον, ἀλλ' ἐὰν τ' ἄλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τιμῶντα εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνίεναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμφορον ἂν εἴη ταύτη ταῖς τε ξυνοῦσαις ἐστίαις· τὸ γὰρ ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μνηρίον διαφέρει πρὸς ἀρετήν.

9. *malem rem metuant.* Non assentior Pistori, *malam rem*, per *malas artes* exponenti; magis mihi arripit Lambini explicatio, ad impudicitiae poenam referentis. Opulentiorum uxores, quippe quae ex virginibus indotatis ductae, magis metuunt pudicitiam violare, ne repudium illis renuntiaretur; quod viris facere concessum erat: hoc metuunt, ne ex conditione splendida lautiorique, ad duram asperamque, qua antea utebantur, paupertatem redire cogerentur. Haec enim erat formula divortium remittendi: *Res tuas tibi habeto.*

10. Et nos minore sumtu simus, quam sumus.
 In maximam illuc populi partem est optimum;
 In pauciores avidos altercatio est,
 Quorum animis avidis, atque insatietatibus,
 Neque lex, neque tutor facere est qui possit modum.
15. Namque hoc qui dicat, (quo illae nubent divites
 Dotatae, si istud jus pauperibus ponitur?)
 Quo lubeat nubant, dum ne dos fiat comes.
 Hoc si ita fiat, mores meliores sibi
 Parent, pro dote quos ferant, quam nunc ferunt.
20. Ego faxim, muli, pretio qui superant equos,
 Sint viliores Gallicis cantheriis.
Euc. Ita me di amabunt, ut ego hunc ausculto lubens:
 Nimis lepide fecit verba ad parsimoniam.
Meg. Nulla igitur dicat; Equidem dotem ad te adtuli
25. Majorem multo, quam tibi erat pecunia;
 Enim mihi quidem aequum est, purpuram atque aurum dari,

14. *facere modum*: plerumque legitur *capere modum*, Lambinus jam conjecit *facere*, et recte ut videtur; *modum capere*, est sibi constituere, imponere; *facere* autem, est alteri fines determinare. Livius XXXIV. 4. *Sic cupiditates prius natae sunt quam leges, quae iis modum facerent.*

20. *ego faxim*: significat certo crederem, sine dubio res ita se haberet, ut: vid. *Amphit. Act. I. 3. 13.*

Ego faxim te Amphitruonem esse matrem
 (lis quam Jovem.
 conf. Lindeman. ad Plaut. Capt. prol. 65. in edit. trium Plaut. Comoed.

23. *ad parsimoniam*. Nonnunquam praep. *ad* relationem quandam notat ut. Terent. And. III. 2. 2. *signa ad salutem* Caes. B. C. III. 101. *reliquis rebus quae sunt ad incendia*. Livius

XXII. 19. *miles ad naves*. Livius XXXIV. 6. *servos ad remum cum stipendio nostro dabamus*. vid. ibi Gronov. Eodem modo Graeci utuntur praepositione εἰς. Euripides Orest. vs. 533.

ἐγὼ δὲ τ' ἄλλα μακάριος πέφυκ' ἀνὴρ,
 πλὴν εἰς θυγατέρας. Troad. 1170.
 ὁδ' Ἐκτορος μὲν εὐτυχοῦντος εἰς
 (δόρυ.

26. *enim*. Non semel haec vox abundare videtur, ut *Casin. II. 6. 14. mihi enim?* eadem Scen. v. 20. *dicam enim*. Virg. Georg. III. 70. *Semper enim refice*. ubi vid. Servius. Ovid. Metam. XIV. 641. Animadvertendum insuper est, vox *enim*, quae semper secundum obtinet locum, hic ab initio poni; illud vero solis comicis usitatum est. Noster Cas. V. 2. 14. *Bacch. IV. 4. 51. Terent. Hec. II. 1. 41.*

Ancillas, mulos, muliones, pedissequos,
Salutigerulos pueros, vehicula, qui vehar.

Euc. Ut matronarum hic facta pernovit probe;
Moribus praefectum mulierum hunc factum velim. 30.

Meg. Nunc quoquo venias, plus plaustrorum in aedibus
Videas, quam ruri, quando ad villam veneris.

Sed hoc etiam pulchrum est, praequam ubi sumtus petunt.

Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius,
Caupones patagiarii, indusiarii, 35.

Flammearii, violarii, carinarii,

Aut manulearii, aut murobrecharii,

Propolae, linteones, calceolarii,

Sedentarii sutores, diabathrarii;

Solearii astant, astant molochinarii; 40.

Petunt ciniflones, sarcinatores petunt;

Stropharii astant, astant semizonarii.

Jam hosce absolutos censeas: cedunt, petunt

Trecenti; circumstant phylacistae in atriis,

Textores, limbolarii, arcularii; 45.

Ducuntur aes datur

Jam hosce absolutos censeas

Cum incedunt infectores crocotarii;

Aut aliqua mala crux semper est, quae aliquid petat.

Euc. Compellarem ego illum, ni metuam ne desinat 50.

Memorare mores mulierum: nunc sic sinam.

28. *qui vehar.* Qui, est ablat. sing. attamen videtur etiam ad pluralem referri posse numerum, ut Capt. V. 4. 6. *coturnices dantur, quicum lusitent.* Cato de Re Rust. XI. 2. *cola, qui florem demant.*

36. *carinarii.* Sunt ii qui cerino colore pannum inficiunt: nam cera dorice est *καρός*, quae aliter *κηρός* dicitur. Turneb.

39. *Diabathrarii:* de hac voce vid. Festus in voce *Diabathra.*

45 usque ad 47. *Textores — censeas.* In hisce versibus ordinandis Goellerum secutus sum, lacunas inesse statuentem, licet Bothius verba, mutato ordine vulgato, in justos transposuerit versus. Rationes, quas Goellerus hanc in rem affert, fecerunt, ut ei adsentirer.

- Meg.* Ubi nugigerulis res soluta est omnibus,
 Ibi ad postremum cedit miles, aes petit;
 Itur, putatur ratio cum argentario.
55. Impransus miles astat, aes censet dari.
 Ubi disputata est ratio cum argentario,
 Etiam ipse ultro debet argentario
 Pro illis crocotis, strophis, sumtu uxorio.
 Spes prorogatur militi in alium diem.
60. Haec sunt atque aliae multae in magnis dotibus
 Incommoditates, sumtusque intolerabiles.
 Nam quae indotata est, ea in potestate est viri;
 Dotatae mactant et malo et damno viros;
 Sed eccum affinem ante aedes; quid agis, Euclio?
65. *Euc.* Nimium lubenter edi sermonem tuum.
Meg. Ain' audisti? *Euc.* usque a principio omnia. *Meg.* et tamen,
 Meo quidem animo, paulo facias rectius,
 Si nitidior sis filiae nuptiis,
Euc. Pro re nitorem et gloriam pro copia.

54. *putatur ratio.* i. e. Summa pura redditur, ratio subducitur, discernitur quid sui sit, quidve alieni: vid. Gronov. Lect. Plaut. p. 54.

58. *Pro illis crocotis* etc. Cum Gulielmio hunc versum e Nonio, hoc loco inserendum puto.

63. *mactant et malo et damno.* *Mactare* proprie est augere, nempe derivatum a *magis auctare*; unde *mactus* verbum antiquum, quod in formula, *macte virtute*, remansit. Cicero Tuscul. I. 17. Sic et Livius VII. 36. dixit, *macti virtute*, *milites Romani*, *este*. Proprie est vox sacrorum; *mactare infortunio*, *malo*, *damno*, solemne Plauto est. Vid. Gronov. Lect. Plaut. p. 55.

65. *edi sermonem tuum.* Translative *edere*, *gustare*, *devorare*, similibus,

sermonem, dicta, pro *audire* frequenter utitur Plautus e. g. Asin. III. 3. 59. *auscultate*, et *mea dicte devorate*. Poen. V. 2. 9.

quam orationem hanc aures dulcem Mostel. V. 1. 15. (*devorant!* *gustare ego ejus sermonem volo*.)

Neque aliis hoc insolens. Horat. Carm. II. 13. 32.

Densum humeris bibit aure vulgus. Ovid. Trist. III. 5. 14.

Et lacrimas cernens in singula ver- (ba cadentes.

Ore meo lacrimas, auribus illa bibi. Propert. III. 4. 8. Vid. Pricaeus ad Apul. Metam. I. p. 1.

69. *pro re — pro copia.* Nonnulli volunt *prae re — prae copia*: omnino cum Gronovio *pro re — pro copia* legendum, atque in fine versus

Qui habent meminerunt sese unde oriundi sient. 70.

Neque pol, Megadore, mihi, neque cuiquam pauperi

Opinione melius res structa est domi.

Meg. Imo est, et dii faciant uti siet,

Plus plusque istuc sospitent, quod nunc habes.

Euc. Illuc mihi verbum non placet: quod nunc habes. 75.

Tam hic scit me habere, quam egomet; anus fecit palam.

Meg. Quid tu te solus e senatu sevocas?

Euc. Pol ego, ut te accusem merito meditabar. *Meg.* quid est?

Euc. Quid sit me rogitas? qui mihi omnis angulos

Furum implevisti in aedibus misero mihi; 80.

Qui mihi intromisti in aedes quingentos coquos,

Cum senis manibus, genere Geryonaceo;

Quos si Argus servet, qui oculeus totus fuit,

Quem quondam Joni Juno custodem addidit,

punctum ponendum videtur. Vid. Gronov. in nota ad hunc locum; locis, ab eo allatis haec addo: Ciceronis de Senectute cap. 9. *agere pro viribus.* pro Domo 41. *pro suis opibus.* Nepotis Epam. 3. *pro facultatibus.*

75. *Illud mihi verbum non placet, quod nunc habes.* Conferatur Molierius L'Avare Act. I. Scen. V. postquam avari filius dixerat, *vous avez assez de bien*, pater respondet: *celà est étrange, que mes propres enfants me trahissent, et deviennent mes ennemis.*

81. *mihi intromisti in aedes:* non placet frequens illa repetitio pron. *mihi*; legendum censeo ut habet editio Gronov. *qui intromisisti in aedibus*; nam veteres motum ad locum saepe per *in* cum *ablat*: exprimunt. Noster Amphit. IV. 3. 14.

introrumpam in aedibus; Phaedr. V. 1. 15.

quinam cinaedus ille in conspectu meo

audet venire? ubi vid. Burman. E contrario, ubi ex legibus grammaticis *ablativus* requiritur: saepe utuntur accusativo, ut Noster Amph. I. 1. 25.

numero mihi in mentem fuit. Bach. I. 2. 53.

ecquid in mentem est tibi. Livius XXXIII. 10. *parcere victis in animum habebat.* Gellius I. 7. Similiter Graeci ἐν pro εἰς. Thucyd. IV. 14. ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγνύαις ἐνέβαλλον, ubi vid. Goellerus. Sophoc. Ajax. 80.

ἐμοὶ μὲν ἀρχεῖ τοῦτον εἰς δόμους (μένειν. vid. Valck. ad Theoc. Adonias. p. 364.

84. *quem quondam — addidit.* Subditicius hicce videtur versus: vid. ea de re Bothius et Goellerus: ceteroquin *addere* solemne in tali re verbum Noster Capt. III. 5. 50.

cui me custodem addiderat herus (major meus.

Mil. Glor. II. 6. 69. Hor. Carm. III. 4. 78.

85. Is nunquam servet : praeterea tibicinam ,
 Quae mihi interbibere sola , si vino scatet ,
 Corinthiensem fontem Pirenem potest.
 Tum obsonium autem ! *Meg.* pol vel legioni sat est ,
 Etiam agnum misi. *Euc.* quo quidem agno , sat scio ,
90. Magis curionem nusquam esse ullam belluam.
Meg. Volo ego ex te scire , qui sit agnus curio.
Euc. Qui ossa atque pellis totus est , ita cura macet.
 Quin exta inspicere in sole etiam vivo licet ,
 Ita is pellucet quasi laterna Punica.
95. *Meg.* Caedundum illum ego conduxī. *Euc.* tum tu idem optimum est
 Loces efferendum , nam jam , credo , mortuus est.
Meg. Pótare ego hodie , Euclio , tecum volo.
Euc. Non potem ego quidem , hercle. *Meg.* at ego jussero
 Cadum unum vini veteris a me afferrier.

86. *interbibere.* *Inter* in compo-
 sitis saepe significat , *penitus* , *omni-*
nino , *plane* ; vid. Donat. ad Terent.
 And. IV. 1. 39.

89. *etiam.* Hoc loco cum ironia
 quadam positum ; significat *scilicet* ,
nempe ; sic et Graeci utuntur voce
καί. Homer. Iliad. V. 362.

Τυδείδης , ὅς νῦν γε καὶ ἄν Διὶ πα-
 (τρὶ μάχοιτο.
 Eurip. Iphig. T. 352.

καὶ τοῦτ' ἄρ' ἦν ἀληθές.
 Vid. Valcken. ad Eurip. Phoenis v.
 277. pag. 98 seq.

92. *ossa atque pellis totus est.*
 Similis locus exstat Capt. I. 2. 32.

Ossa atque pellis sum miser a macri-
tudine.

Sic enim ibi legendum monuit Bosscha,
 non , ut vulgo , *misera macritudine.*
 Theocrit. II. 89.

αὐτὰ δὲ λοιπὰ
 ὅστέ' ἔτ' ἦς καὶ δέρμα.

ubi haec dedit Casaub. Lect. Theocrit.
 p. 70. hunc Aululariae locum affe-
 rens : Theocriti imitationem , vel po-
 tius *συνέμπρωσιν* , in dicta paria et
 similia , non uno loco deprehendas in
 Plauto. — Porro conf. Theocrit. IV.
 15.

τᾶς πόρτιος αὐτὰ λέλειπται
 τ' ὥστέα. Apoll. Argon. II. 201.
 ῥινοὶ δὲ σὺν ὀστέα μούνον ἔεργον.

94. *laterna.* Cur Goellerus *lucerna*
 legat plane me fugit ; varians lec-
 tio , quae nusquam , quantum scio re-
 peritur.

96. *loces efferendum.* Similiter
 fere Aristoph. in Pluto v. 1006 seq.

Γρ. καὶ μὴν πρὸ τοῦ γ' ὀσημέραι , νῆ
 (τὴ θεῶ ,
 ἐπὶ τὴν θύραν ἐβάδιζεν ἀεὶ τὴν
 (ἐμήν.
 Χρ. ἐπ' ἐκφορὰν. Γρ. μὰ Δι' , ἀλλὰ
 (τῆς φωνῆς μόνον
 ἐρῶν ἀκοῦσαι.

Euc. Nolo hercle: nam mi bibere decretum est aquam. 100.

Meg. Ego te hodie reddam madidum, si vivo, probe,

Tibi cui decretum est bibere aquam. *Euc.* scio quam rem agat;

Ut me deponat vino, eam affectat viam;

Post hoc, quod habeo, ut commutet coloniam.

Ego id cavebo, nam alicubi abstrudam foris. 105.

Ego faxo, et operam et vinum perdiderit simul.

Meg. Ego, nisi quid me vis, eo lavatum, ut sacrificem.

Euc. Edepol, nae tu, Aula, multos inimicos habes,

Atque istuc aurum, quod tibi concreditum est.

Nunc hoc mihi factum est optimum, ut te auferam, 110.

Aula, in Fidei fanum; ibi abstrudam probe.

Fides, novisti me, et ego te: cave sis, tibi

Ne tu immutassis nomen, si hoc concreduo.

Ibo ad te fretus tua, Fides, fiducia.

103. *deponat vino.* i. e. me tam erat in nuptiis, ut patet ex Act. IV.
ebrium reddat, ut sim mortui instar; 2. 5. ubi, abstruso thesauro, a Fidei
depositus enim saepe est mortuus; Ovid. fano rediens haec dicit,
Trist. III. 3. 40. *Nunc lavabo, ut rem divinam faciam,*

Depositum nec me qui fleat ullus (ne affinem morer.
(erit. Aulam vero certo quodam loco conde-

Virg. Aen. XII. 395. re in animo habebat. Vide infra v.
Ille ut depositi proferret fata pa- 110 seq.

(rentis. 106. *operam et vinum perdiderit;*
Sic fere Propert. III. 9. 56. *lingua* respicit proverbium, *oleum et ope-*
sepulta mero. Pro *sepelire* non semel *ram perdere,* ut monuit Lambin. de
vox *componere* occurrit. Horat. Sat. quo proverbio conf. Macrob. Saturn.
I. 9. 28. Ovid. Fast. V. 426. Ovid. II. cap. 5.

Amor. I. 4. 53. *dixit compositus som-* 112. *novisti me et ego te:* blan-
no vinoque. Vid. Gronov. Lect. Plaut. dientis formula, ut supra II. 2. 40.
p. 56. Graeci dicunt *καθίξεν οὐνὼ-* *quoniam tu me, et ego te, qualis*
μενον; de qua formula vid. Casaub. (sis, scio.
lect. Theocrit. p. 55. edit. Reiskii.

105. *nam alicubi.* Goellerus per- 112. *cave sis tibi.* Distinguo, *cave*
peram, ut videtur, edidit: *me alicubi;* *sis, tibi* etc. Noster Menaech. prol. 40.
neque ulla Codd. auctoritate nisus *Immutat nomen avus huic gemino*
non enim Euclio se ipsum condere (alteri.
aut occultare voluit, nam adfuturus *Cave sis tibi,* nimis minaciter dictum
videtur.

ACTUS QUARTUS. SCENA PRIMA.

STROBILUS.

Hoc est servi facinus frugi, facere quod ego persequor:

Nam qui hero ex sententia servire servus postulat,

In herum matura, in se sera condecet capessere;

Nec morae molestiaeque imperium herile habeat sibi.

5. Sin dormitet, ita dormitet, servum sese ut cogitet.

Nam qui amanti hero servitutem servit, quasi ego servio,

Si herum videt superare amorem, hoc servi esse officium reor,

Retinere ad salutem: non eum, quo incumbat, eo impellere.

Quasi pueris, qui nare discunt, scirpea induitur ratis,

10. Qui laborent minus, facilius ut nent, et moveant manus;

Eo modo servom ratem esse amanti hero aquum censeo,

Ut toleret, ne pessum abeat, tanquam.....

Heri imperium ediscat, ut, quod frons velit, oculi sciant;

Quod jubeat, citis quadrigis citius properet persequi.

15. Qui ea curabit, abstinebit censione bubula,

Nec sua opera unquam rediget in splendorem compedes.

Nunc herus meus amat filiam hujus Euclionis pauperis:

2. *Nam qui hero — habeat sibi.* Goellerum secutus sum, ordinem horum versuum mutantem.

12. *tanquam.* Mss. lacunam praebent, ut perhibet Lambinus, post *tanquam*, quam explere conatus est, addens *catapirates maris*. Salmasius vero, negans codicibus inesse lacunam, sic scribendum censet

Tamque herile imperium ediscat, ut (quod frons velit, oculi sciant. i. e. Adeo ediscat imperium herile, ut quod vultus velit heri, eum videndo norit.

14. *citis quadrigis:* proverbialis

locutio pro, maxima cum celeritate. Saepe ea Plautus utitur. Amph. I. 1. 294.

quadrigas si nunc inscendas Jovis Asin. II. 2. 13. Poen. I. 2. 156.

illum jubeo quadrigis cursim ad car- (nificem rapi.

15. *censione bubula.* Turnebus recte explicavit dicens: censionem bubulam festive vocavit verbera lori bubuli, cujus censura in servos animadvertitur. Itaque *censio*, quae proprie est *aestimatio*, τιμωρία, hic est *animadversio*, τιμωρία. Vid. insuper Festus in voce.

Eam hero nunc renunciatum est nuptum huic Megadoro dari.
 Is speculatum huc misit me, ut quae fierent fieret particeps.
 Nunc sine omni suspicione in ara hic assidam sacra; 20.
 Hinc ego et huc et illuc potero, quid agant, arbitrarier.

ACTUS QUARTUS. SCENA SECUNDA.

EUCLIO. STROBILUS.

Tu modo cave cuiquam indicassis, aurum meum esse istic, Fides;
 Non metuo, ne quisquam inveniat: ita probe in latebris situm est.
 Edepol nae illic pulchram praedam agat, si quis illam invenerit
 Aulam onustam auri; verum id te quaeso ut prohibeas, Fides.
 Nunc lavabo, ut rem divinam faciam, ne affinem morer, 5.
 Quin, ubi arcessat, meam extemplo filiam ducat domum.
 Vide, Fides, etiam atque etiam nunc, salvam ut aulam abs te auferam.
 Tuae fidei concredidi aurum: in tuo luco et fano est situm.
Strob. Di immortales! quod ego hunc hominem facinus audio loqui?
 Se aulam onustam auri abstrusisse hic intus in fano; Fides, 10.
 Cave tu illi fidelis, quaeso, potius fueris, quam mihi.
 Atque hic pater est, ut ego opinor, hujus, herus quam amat.
 Ibo hinc intro: perscrutabor fanum, si inveniam uspiam

20. *sine omni suspicione.* Vide supra ad II. 2. 38.

21. *arbitrarier.* Significat, *prospicere, videre*: etiam Plautus hanc vocem pro *audire* usurpat: Capt. II. 1. 24.

Ne arbitri dicta nostro arbitrari (queant.

6. *ubi arcessat*: vulgo additur *me*. Bothius delevit adnotavitque sponsam esse arcessendam, non senem: recte.

13. *Si inveniam.* Si nonnunquam pro *an* usurpatur. Livius I. 57. *tentata res est, si primo impetu capi*

Ardea posset. Livius XL. 49. *quaesivit iterum, si cum Romanis militare liceret.* Vid. Dukerus ad Florum III. 36. Eodem modo Graecorum εἰ construitur, ut notum est: Herod. I. 53. ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας. Xenoph. Anab. IV. 8. 7. ἡρώτων ἐκεῖνοι, εἰ δοῖεν ἄν τούτων τὰ πιστά. Plato de Rep. I. cap. 12. εἰ δὲ ἀληθὲς ἢ μή, πειράσομαι μαθεῖν. Confer. Viger. de Graec dict. Idiot. p. 505.

Aurum, dum hic est occupatus; sed si reperero, Fides,
 15. Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam;
 Id adeo tibi faciam; verum ego mihi bibam, ubi id fecero.

ACTUS QUARTUS. SCENA TERTIA.

EUCLIO.

Non temere est, quod corvos cantat mihi nunc ab laeva manu;
 Simul radebat pedibus terram, et voce crocibat fera.
 Continuo meum cor coepit artem facere ludicram,
 Atque in pectus emicare; sed ego cesso currere.

16. *faciam: rem divinam facere*
 pro *sacrificare* sat notum est: ea de
 re vide Gronov. Lect. Plaut. p. 58.
Facere vero simpliciter idem significat.
 Noster Rudente III. 44.

hic nobiscum dis facere postulas?
 Stich. I. 3. 96.

quot agnis fecerat? ad quam
 quaestionem Crocotium respondet,

Illa quidem nullum sacrificavit.
 Tibul. IV. 6. 14.

Ter tibi fit libo, ter, Dea casta, mero.
 vid. Virg. Eclog. III. 77. ibique Ser-
 vius.

1. *non temere est.* Significat:
causa gravior est: non semel haec
 formula a comicis usurpata est. Vid.
 Heins ad Virg. IX. 375.

1. *corvos cantat ab laeva manu.*
 Infaustum augurium; non tamen om-
 nes aves a laeva manu apparentes, vel

cantantes malum auspiciū faciebant.
 Noster Asin. II. 1. 12.

Picus et cornix est ab laeva: corvus
consuadent. (porro ab dextera

Cicero de Divinat. I. 39. *cur a dextera*
corvus, a sinistra cornix faciat ratum.

Hinc etiam *sinistra auspicia* pro *fausta.*

Cicero de Divinat. II. 39. *quanquam non*
ignoro, quae bona sunt, sinistra nos

dicere. Hippocrat. de Diaeta, Vol.
 XXII. Medic. Graec. oper. edit. Kühn.

p. 30. *ὅτι οἱ μάντις τὸν αὐτὸν ὄρ-
 νθᾶ, εἰ μὲν ἀριστερὸς εἴη, ἀγαθὸν
 νομίζουσιν εἶναι, εἰ δὲ δεξιὸς, κακόν.*

Conf. Servius ad Virg. Aen. II. 693.
 porro Noster Epid. II. 2. 1. Pseud.

II. 4. 72. De auspiciis vid. Meurs.
 Miscel. X. 151.

2. *fera.* Cum Goellero, praeunte
 Bothio, dedi *fera* pro *sua*; eadem
 voces confusae Ovid. Metam. I. 159.

ACTUS QUARTUS. SCENA QUARTA.

EUCLIO. STROBILUS.

Foras, foras, lumbrice, qui sub terra erepsisti modo,
Qui modo nusquam comparebas; nunc quom compares, peris.
Ego edepol te, praestigiator, miseris jam accipiam modis.

Strob. Quae te mala crux agitat? quid tibi mecum est commercii, senex?
Quid me afflictas? quid me raptas? qua me causa verberas? 5.

Euc. Verberabilissime, etiam rogitas? non fur, sed trifur.

Strob. Quid tibi surripui? *Euc.* redde huc sis. *Strob.* quid tibi
(vis reddam? *Euc.* rogas?

Strob. Nihil equidem tibi abstuli. *Euc.* at illud, quod tibi ab-
(stuleras, cedo.

Ecquid agis? *Strob.* quid agam? *Euc.* auferre non potes. *Strob.*
(quid vis tibi?

Euc. Pone. *Strob.* equidem pol te datare, credo, consuetum, senex. 10.

Euc. Pone hoc sis: aufer cavillam: non ego nunc nugas ago.

Strob. Quid ego ponam? quin tu eloquere quicquid est suo nomine.
Non hercle equidem quidquam sumsi, nec tetigi. *Euc.* ostende
(huc manus.

Strob. Hem tibi! *Euc.* ostende. *Strob.* eccas. *Euc.* video; age
(ostende etiam tertiam.

Strob. Larvae hunc atque intemperiae insaniaeque agitant senem. 15.

6. *verberabilissime* i. e. verberibus dignissime *μαστιγωσιμώτατε*.

11. *aufer cavillam* i. e. omite cavillam: desine cavillari. Noster *Trucul.* IV. 4. 8.

aufer nugas. Horat Sat. II. 7. 42.

aufer me vultu terrere. Juvenal. VI. 170.
sic fere.

Tolle tuum precor Hannibalem vic-
(tumque Syphacem.

Vid. Burman. ad Phaed. III. 6. 8.

Bentl. ad Terent. Adel. V. 8. 14.
Similiter Aristoph. in Pace v. 454.

ἄφελε τὸ παίειν, ἀλλ' ἐν μόνον λέγε.
Xenoph. de Re equestri V. 9. *τὴν γε μὴν τῶν σκελῶν κατάπλυσιν ἀφαιροῦμεν.*

14. *ostende etiam tertiam.* Imitatus Molierius L'Avare Act. I. Scen. III.
Harpag. *Montre-moi tes mains.*
La Flech. *Les voilà.*
Harpag. *Les autres.*

Facisne injuriam mihi an non? *Euc.* fateor, quia non pendes, maximam:

Atque id quoque jam fiet, nisi fatere. *Strob.* quid fatear tibi?

Euc. Quid abstulisti hinc? *Strob.* di me perdant, si ego tui quicquam abstuli,

Neve adeo abstulisse vellem. *Euc.* agedum, excutedum pallium.

20. *Strob.* Tuo arbitrato. *Euc.* ne inter tunicas habeas. *Strob.* tenta (qua lubet.

Euc. Vah, scelestus, quam benigne! ut ne abstulisse intellegam.

Novi sycphantias; age! rursus ostende huc manum

Dexteram. *Strob.* hem! *Euc.* nunc laevam ostende. *Strob.* quin (equidem ambas profero.

Euc. Jam scrutari mitto; redde huc. *Strob.* quid reddam? *Euc.* (ah nugas agis,

25. Certe habes. *Strob.* habeo ego? quid habeo? *Euc.* non dico, (audire expetis.

Id meum, quicquid habes, redde. *Strob.* insanis: perscrutatus es

Tuo arbitrato, neque tui me quicquam invenisti penes.

Euc. Mane, mane: quis illic est, qui intus alter erat tecum simul?

Perii hercle! ille nunc intus turbat; hunc si amitto, hic abierit:

30. Postremo hunc jam perscrutavi: hic nihil habet; abi quo lubet: Juppiter te dique perdant. *Strob.* haud agit male gratias.

16. *Facisne injuriam mihi an non? — maximam.* Similiter fere Aristoph. in Pluto 464.

καὶ τί ἂν νομίζετον
κακὸν ἐργάσασθαι ἄνθρώπους; Χρ:
(ὅ, τι;
εἰ τοῦτο δοῦν μέλλοντες ἐπιλαθοί-
(μεθα.

19. *neve adeo abstulisse vellem:* credo haec a Strobilo, non, ut vulgo distinguitur, ab Euclione dici: hoc enim vult Strobilus. Neque vellem me nunc jam abstulisse, nam diutius celare non possem, reddendumque esset aurum: dum ab Euclione accipi possent quasi dixisset, non vellem me

tam scelestum esse ut istud facinus perpetrare potuissem. *Neve* saepe utuntur pro *neque*. Cicero ad Quint. Fratrem I. 1. init. *neve te obrui, tanquam fluctu, sic magnitudine negotii sinas.* Caesar. Bel. Gal. VI. 19. *neve cum quo alio communicet.*

30. *perscrutavi.* Pro *perscrutatus sum*: non insolens est Plauto, variis eorundem verborum formis uti: paulo supra dixit, *perscrutatus es.*

31. *Juppiter te dique perdant.* Puto haec esse verba Strobili; sequentia vero, inde ab *haud agit* usque ad *an non?* Euclionis; sic etiam distinguit v. c. Camerarius.

Euc. Ibo hinc intro atque illi socienno tuo jam interstringam gulam:
Fugin' hinc ab oculis? abin' hinc an non? *Strob.* abeo. *Euc.* cave
(sis revideam.

ACTUS QUARTUS. SCENA QUINTA.

STROBILUS.

Emortuum ego me mavelim leto malo,
Quam non ego illi dem hodie insidias seni:
Namque hic jam non audebit aurum abstrudere;
Credo efferet jam secum, et mutabit locum.
Atat foris crepuit! senex, eccum, aurum effert foras. 5.
Tantisper hinc ab janua concessero.

ACTUS QUARTUS. SCENA SEXTA.

EUCLIO. STROBILUS.

Fidei censebam maxumam multo fidem

32. *interstringam* i.e. *penitus, prorsus* obstringam: vide supra ad III. 4. 86.

3. *Jam non audebit.* *Jam* nonnunquam significat: *porro, posthac*, in primis in negationibus. Terent. Heaut. IV. 3. 1.

Nulla mihi res posthac potest jam
(*intervenire.*

Cicero Verrin. III. 94. extrem. *non est jam in lege atque officio* ubi de futuro loquitur. Livius XXX. 7. *cum uxor non jam, ut ante, blanditiis valuisset.* Phaed. I. 8. 3.

Impune abire deinde quia jam non
(*potest.*

5. *foris crepuit*: quando egressurus quis erat, plerumque, in comœdiis, fores dicebantur *crepare*: ingredientium vero erat *pulsare*; idem differunt apud Graecos *ψοφεῖν*, et *νόπτειν* vel *ἀράσσειν*, quorum haec ingredientium sunt, illud vero est egredientium. Vid. Schol. ad Aristoph. Nub. 132. Eurip. Iphig. Taur. 1319. *πύλας ἀράζας, καὶ φόβον πέμψας* (ἔσω;

6. *ab janua*: non ut vulgo *ad januam*: nam timebat Strobilus ne ab sene exeunte videretur. Acidalius emendavit.

- Esse : ea sublevit os mihi paenissime.
 Ni subvenisset corvus , periissem miser.
 Nimis hercle ego illum corvum , ad me veniat , velim ,
 5. Qui indicium fecit , ut ego illi aliquid boni
 Dicam , nam quod edit , tam duim , quam perduim.
 Nunc hoc ubi abstrudam cogito solum locum.
 Silvani lucus extra murum est , avius ,
 Crebro salicto oppletus , ibi sumam locum.
 10. Certum est ; Silvano potius credam , quam Fidei.
Strob. Euge ! euge ! di me salvum , et servatum volunt.
 Jam ego illuc praecurram , atque inscendam aliquam in arborem :
 Indequae observabo , aurum ubi abstrudat senex.
 Certum est ; malum rem potius quaeram cum lucro.

ACTUS QUARTUS. SCENA SEPTIMA.

LYCONIDES. EUNOMIA. PHAEDRA.

Dixi tibi , Mater : juxta rem mecum tenes
 Super Euclionis filia ; nunc te obsecro ,
 Resecroque mater , quod dudum obsecraveram.

2. *Sublevit os mihi.* *Sublinere os alicui* significat *aliquem decipere*. Gronovius putat translatum esse ex more quo veteres , in primis puellae , virum quaerentes , faciem linebant , ut naevos occultarent , aut pulcro colore essent ; Nonius vero , a ridiculo quodam lusus genere deducit , quo dormientibus , aut alioquin imprudentibus ora pingebantur ; cui explicationi glossa M. S. Pal. 4. favet , quae hisce continetur verbis : *Locutio* , sublinere os , *tracta a genere ludi* , quo dormientibus ora pinguntur. Graeci dicunt ἀπομύσσειν.

8. *avius.* i. e. extra viam , idcirco pedibus hominum non tritus : Graecis ἄβατος quod etiam significat *sacer*. Plutarcho Hellen. cap. 39. τὸ ἄβατον est adytum.

13. *abstrudat senex* : post haec verba nonnullae editiones hunc habent versum :

*Quanquam hic manere herus me sese
 (jusserat.*

Retinendum censeo , quia lucem ultimo hujus scenae versui affert , cujus sensus , his rejectis , non satis perspicitur.

Fac mentionem cum avunculo, mater mea.

Eun. Scis tute, facta velle me, quae tu velis, 5.

Et istuc confido a fratre me impetrassere,

Et causa justa est, si quidem ita est, ut praedicas;

Te eam compressisse vinolentum, virginem.

Lyc. Egone ut te advorsum mentiar, mater mea?

Phaed. Perii, mea nutrix! obsecro te, uterum dolet: 10.

Juna Lucina, tuam fidem! *Lyc.* hem! mater mea,

Tibi rem potiolem video: clamat, parturit.

Eun. I hac intro mecum, gnate mi, ad fratrem meum,

(Ut istuc quod tu me oras, efficiam tibi)

Ut istuc quod tu me oras impetratum ab eo auferam. 15.

Lyc. I, jam sequor te, mater; sed servom meum

Strobilum miror ubi sit, quem ego me jusseram

Hic opperiri. Nunc ego mecum cogito,

Si mihi dat operam, me illi irasci injurium est.

Ibo intro, ubi de capite meo sunt comitia. 20.

ACTUS QUARTUS. SCENA OCTAVA.

STROBILUS.

Picos divitiis, qui aureos montes colunt,

Ego solus supero. Nam istos reges ceteros

4. *fac mentionem cum avunculo.* erga, Livius V. 35. *quanquam ad-*

Rara syntaxis, qua tamen non semel *versus Romanos nullum eis jus so-*

Plautus utitur. Cistel. I. 2. 15. *cietatis amicitiaeve erat.* Livius XXIX.

Quod saepe mecum mentionem fecerit. 8. *bonaque eorum alterius factionis*

Persa I. 3. 29. *principibus, ob egregiam fidem ad-*

Qua de re ego tecum mentionem fe- *versus Romanos, concessit.* nbi vid.

(ceram! Drakenb. 11. *Juno Lucina:* vid. Lambin. ad

9. *te advorsum mentiar, i. e. tibi* hunc locum et Donat. ad Terent. And.

mentiar, sic et Terent. And. I. 5. 30. III. 1. 15. Insuper interpret. ad Se-

adversum hunc loqui. Saepe significat necae Medeam ipso initio.

- Memorare nolo, hominum mendicabula;
 Ego sum ille rex Philippus. O lepidum diem!
 5. Nam ut dudum hinc abii, multo illuc adveni prior,
 Multoque prius me collocavi in arborem,
 Indequae expectabam ubi aurum abstrudebat senex.
 Ubi ille abiit, ego me deorsum duco de arbore,
 10. Effodio aulam auri plenam: inde ex eo loco
 10. Video recipere se senem: ille me non videt;
 Nam ego modo declinavi me paulum extra viam.
 Atat! eccum ipsum; ibo, ut hoc condam, domum.

ACTUS QUARTUS. SCENA NONA.

EUCLIO. LYCONIDES.

- Perii! interii! occidi! quo curram? quo non curram? tene, tene:
 (quem? quis?
 Nescio, nil video, caecus eo, atque equidem quo eam, aut ubi sim,
 (aut qui sim,
 Nequeo cum animo certum investigare: obsecro vos ego, mi auxilio,
 Oro, obtestor, sitis, et hominem demonstretis, qui eam abstulerit.
 5. Quid ais tu? tibi credere certum est: nam esse bonum e vultu cognosco.

7. *expectabam*: i. e. spectabam, doct. metr. p. 412. Omnino hi versus
 attente prospiciebam ut viderem vel conferendi sunt cum Molierii Avaro,
 seirem: vid. Ruhnken. ad Rut. Lup. I. Act. III. Scen. VII. qui ad verbum ferme
 20. Caesar Bell. Gall. II. 9. *hanc si* haec Plautina vertit. Similis fere locus
nostri transirent hostes expectabant. extat in Aristoph. Pluto v. 857 seqq.
Ibidem III. 24. quid hostes consilii
caperent, expectabat. Οἱμοι κακοδαίμων, ὥς ἀπόλωλα δει-
 12. *Atat!* interjectio, qua utun- Καὶ τριςκακοδαίμων, καὶ τετράκις,
 tur, quibus praeter expectationem, (καὶ πεντάκις,
 boni aut mali quid accidit. Καὶ ὀδοδεκάκις, καὶ μυριάκις· ἰαὺ
 11. *Perii! interii!* Usque ad ver- (ἰαὺ.
 sum 16. Hermaninum in dimetiendis Οὕτω πολυφόρῳ συγκέχραμαι δαί-
 versibus sum secutus: vid. ejus Elem. (μονι.

Quid est? quid ridetis? novi omnes; scio fures esse hic complures,
 Qui vestitu et creta occultant sese, atque sedent quasi sint frugi.
 Hem, nemo habet horum: occidisti: dic igitur; quis habet? nescis?
 Hei me miserum, miserum: perii male perditus; pessume ornatus eo.
 Tantum gemitu et malae maestitiae hic dies mihi obtulit, 10.
 Famem et pauperiem: perditus paenissime sum ego omnium
 In terra: nam quid mi opus est vita, qui tantum aurum perdidi,
 Quod custodivi sedulo; egomet me defraudavi,
 Animumque meum, geniumque meum: nunc eo alii laetificantur,
 Meo modo et damno; pati nequeo. 15.
Lyc. Quinam homo hic ante aedis nostrae ejulans conqueritur moerens?
 Hic quidem Euclio est, opinor, oppido ego interii! palam est res,

7. *qui vestitu et creta occultant sese*: significat mores suos improbos dissimulare, et speciem probitatis prae se ferre: tracta est locutio, ex more honores petentium, qui togam candidam gestare soliti erant, unde candidati dicti, quos Senec. Epist. III. *bonos viros* vocat; *quo modo omnes candidatos bonos viros dicimus*. Vid. Gronov. Lect. Plaut. 59.

9. *male perditus*: i. e. prorsus: saepe vox *male* juncta cum verbis, in quibus jam inest quid mali, eorum vim magnopere intendit. Terent. Hec. III. 2. 2.

Male metuo, ne Philuminae magis
(morbus adgravescat.
 Cicero ad Att. XIV. 1. *non dubito quin me male oderit*. Horat. Sat. I. 4. 65.

Sulcius acer
Ambulat et Caprius, rauci male; Livius XL. 7. *exceptus a juvenibus forte triclinio egressis, male mulcatur*.

13. *defraudavi me*. i. e. parcius vixi, neque animo indulsi. Sic Terent. Phorm. I. 1. 10. *suum defraudans genium*: ubi haec dedit Ruhnck. — *frau-*

dare et defraudare proprie est, per fraudem privare, sed saepe simpliciter dicitur pro privare. Veteres quoties hilarius et lautius se excipiebant, toties putabant se genium placare, curare, genio indulgere. Vid. Casaub. ad Pers. Sat. V. 151. contra qui parcius vivebant, nunquam hilaritati indulgebant, se genium defraudare existimabant. Livius II. 10. *unusquisque ei aliquid, fraudans se ipse victu suo, contulit*, et Livius V. 47. *cum se quisque victu suo fraudans*.

15. *pati*. i. e. ferre, sustinere, durare. Lucan. V. 314.

et disce sine armis
Posse pati, ubi vid. Grotius. Seneca Thyest. v. 470.

Immane regnum est, posse sine regno
(pati,

ubi vid. Gronov. Graeci dicunt *καρτερεῖν*. Xenoph. Cyrop. V. 1. 26. *καὶ καρτερήσομεν ὑπόσσω εὐεργετούμενοι*. Xenoph. Memor. IV. 5. 9. *ἡ δ' ἐγκράτεια μὲν ποιοῦσα καρτερεῖν τὰ εἰρημύμενα*.

17. *hic quidem Euclio est*. Notanda est vis verbi *quidem*; quod in ta-

Scit peperisse jam, ut ego opinor, filiam suam; nunc mihi incertum est,
Quid agam: abeam an maneam! fugiam an adeam; quid agam
(edepol nescio.

20. *Euc.* Quis homo hic loquitur? *Lyc.* ego sum, miser. *Euc.* imo
(ego sum, et misere perditus,

Cui tanta mala moestitudo obtigit. *Lyc.* animo bono es.

Euc. Quó obsecro pacto esse possum? *Lyc.* quia istuc facinus quod
(tuum

Sollicitat animum, id ego feci, et fateor. *Euc.* quid ego ex te audio?

31. *Lyc.* Id quod verum est. *Euc.* quid ego de te merui, adulescens, mali?

25. Quamobrem ita faceres, meque meosque perditum ires liberos?

Lyc. Deus impulsor mihi fuit; is me ad illam illexit. *Euc.* quo modo?

Lyc. Fateor peccavisse me, et me culpam commeritum scio.

Id adeo te oratum advenio, ut animo aequo ignoscas mihi.

Euc. Cur id ausus facere, ut id quod non tuum esset tangeres?

30. *Lyc.* Quid vis fieri? factum est illud; fieri infectum non potest.
Deos credo voluisse: nam ni vellent, non fieret scio.

Euc. At ego deos credo voluisse, ut apud me te in nervo enicem.

Lyc. Ne istuc dixis. *Euc.* quid tibi ergo meam, me invito, tactio est?

Lyc. Quia vini vitio atque amoris feci. *Euc.* homo audacissime,

35. Cum istacin' te oratione huc ad me adire ausum, impudens?

libus, vel indignationem, vel admirationem, vel metum, denotat. Noster
Capt. III. 5. 92.

Vis haec quidem est, et trahi et
(trudi simul.

Sueton. Caesar. 82. *ista quidem vis est.* Vid. Schwarz. ad Plinii Panegyri. cap. 25, qui tamen Gierigium nactus est obloquentem.

23. *Sollicitat.* i. e. contristat, disturbat. Vid. Donat. ad Terent. And. IV. 2. 6. et eadem fab. V. 3. 16. Tibul. III. 5. 12.

Nec cor sollicitant facta nefanda
Virg. Aen. IV. 379. (meum.

ea cura quietos

Sollicitat. Livius XXI. 10. *Ablegandum eo, unde nec ad nos nomen famae ejus accedere, neque sollicitare quietae civitatis statum possit.*

32. *apud me te.* Cum Goellero transposui. Libri Mss. omnes et editiones habent *apud te me*: altera tamen ratio magis congruens videtur irato minacique seni.

35. *ad me adire ausum.* Recte Lambinus annotat hic supplendum esse, *par est? aequum est?* aut tale quid: est infinitivus indignationis. Sic Virg. Aen. I. 37.

mene incepto desistere victam?
Nec posse Italia Teucrorum avertere
(re regem?

Nam si istuc jus est, ut tu istuc excusare possies,
 Luci claro deripiamus aurum matronis palam;
 Post id, si prehensi sumus, excusemus, ebrios
 Nos fecisse amoris causa; nimis vile est vinum atque amor,
 Si ebrio atque amanti impune facere, quod lubeat, licet. 40.

Lyc. Quin tibi ultro supplicatum venio ob stultitiam meam.

Euc. Non mihi homines placent, qui, quando male fecerunt, purgitant.

Tu illam scibas non tuam esse; non attactam oportuit.

Lyc. Ergo, quia sum tangere ausus, haud causificor quin eam

Ego habeam potissimum. *Euc.* tun' habeas me invito meam! 45.

Lyc. Haud te invito postulo, sed meam esse oportere arbitror.

Quin tu eam invenies, inquam, meam illam esse oportere, Euclio.

Euc. Jam quidem hercle te ad praetorem rapiam et tibi scribam dicam,

Nisi refers. *Lyc.* quid tibi ego referam? *Euc.* quod surripuisti meum.

Lyc. surripui ego tuum? unde? aut quid id est? *Euc.* ita te 50.

(amabit Juppiter,

Ut tu nescis? *Lyc.* nisi quidem tu mihi, quid quaeras, dixeris.

Euc. Aulam auri, inquam, te reposco, quam tu confessus mihi

39. *nimis vile est.* Signif. si vinum et amor nobis concederent quidvis impune facere, non parari possent tam vili pretio. Omnes enim vinum et amorem emerent, quae propterea maximi constarent. Fere ut Philemon dicit de lacrymis.

εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῶν τῶν κακῶν ἦν
 (φάρμακον
 ἀεὶ θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
 ἢ λλαττόμεσθ' ἂν δάκρυα, δόντες
 (χρυσίου. κ. τ. λ.

Hos versus Muretus ita vertit de Graecis:

*Here, si querelis, ejulatu, fletibus,
 Medicina fieret miseriis mortalium,
 Auro parandae lacrimae contra fo-*
(rent. etc.

Sunt autem hi et seq. versus, per quos Muretus decepit Scaligerum, di-

cens esse Trabeae. Vid. Phil. Fragm. p. 328. ibique Clerici annot.

48. *Jam quidem — dicam.* Assentior Goellero hunc versum, qui in editionibus post *nisi refers — meum* collocatur, transponenti statim post, *meam illam esse oportere Euclio.*

48. *tibi scribam dicam.* Locutio sumta a Graecis: hi enim δίκην γράφειν dicebant: i. e. accusare. Imitatur Plautus in comoediis Palliatis instituta, sic et locutiones Graecorum, licet etiam in iis non semel multa, ad Romanorum mores depicta, misceat. Similiter Cicero Verrin. II. 15. init. *scribere dicam* dixit, propter Siculos, qui Graece loquebantur: de formula *scribere*, et *subscribere dicam* vid. Gronov. Lect. Plaut. pag. 286.

- Te abstulisse. *Lyc.* neque edepol ego dixi, neque feci. *Euc.* negas?
Lyc. Per nego imo; nam neque ego aurum, neque istanc aulam, quae siet,
 55. Scio nec novi *Euc.* illam, ex Silvano luco quam abstuleras, cedo,
 I, refer: dimidiam tecum potius partem dividam.
 60. Tametsi fur mihi es, molestus non ero furi: refer.
Lyc. Sanus tu non es, qui furem me voces: ego te, Euclio,
 De alia re rescivisse censui, quod ad me attinet.
 60. Magna est res, quam ego tecum otiose, si otium est, cupio loqui.
Euc. Dic bona fide: tu id aurum non surripuisti? *Lyc.* bona.
Euc. Neque scis, quis abstulerit? *Lyc.* istuc quoque bona. *Euc.* atque
 (id si scies,
 Qui abstulerit, mihi indicabis? *Lyc.* faciam. *Euc.* neque partem tibi
 Ab eo, quiqui est, indipisces, neque furem excipies? *Lyc.* ita.
 65. *Euc.* Quid si fallis? *Lyc.* tum me faciat quod vult magnus Juppiter.
Euc. Sat habeo; age, nunc loquere quid vis. *Lyc.* si me novisti minus,
 Genere qui sim gnatus; hic mihi est Megadorus avunculus:
 Meus fuit pater Antimachus; ego vocor Lyconides;
 Mater est Eunomia. *Euc.* novi genus; nunc quid vis? id volo
 70. Noscere ex te. *Lyc.* filiam tu habes. *Euc.* imo eccillam domi
Lyc. Eam tu despondisti, opinor; meo avunculo. *Euc.* omnem
 (rem tenes.
Lyc. Is me nunc renunciare repudium jussit tibi.

59. de alia re rescivisse censui,
 quod etc. De hac enallage vid. Gron.
 Observat. III. 2.

70. eccillam. Eccum, eccillam
 Plautus non solum de praesentibus,
 seu advenientibus; verum etiam de
 absentibus, qui in vicinia sunt usur-
 pat. Amph. prol. 120.

Nam meus pater intus nunc est,
 Capt. I. 2. 66. (eccum, Juppiter.

Nam eccum hic captivum adolescen-
 tem Alium.

71. eam tu despondisti. Donat.
 ad Terent. And. I. 1. 75. dicit, spon-
 dere patris, despondere adolescentis

esse: vereor ut verum sit: neque hic
 locus unicus mihi dubitationis argu-
 mento est; nam saepissime optimi scrip-
 tores despondere usurpant ubi de pa-
 tre sermo est. Noster haec ipsa fabu-
 la II. 2. 62. et 78. Cistell. II. 1. 22.
 Si illam uxorem duxero mihi unquam,
 quam despondit pater.

Terent. Heaut. IV. 5. 31.
 at ego illi neque do, neque despondeo.

Cicero ad Attic. I. 3. Tulliolam C.
 Pisoni L. F. Frugi despondimus.
 Ovid. Met. IX. 714.

Cum pater, Iphi, tibi flavam despon-
 dere (det Jänthen.

Euc. Repudium? rebus paratis; atque exornatis nuptiis!
 Ut illum di immortales omnes deaeque, quantum est, perduint,
 Quem propter hodie auri tantum perdididi infelix, miser. 75.

Lyc. Bono animo es, et benedice; nunc quae res tibi et gnatae tuae
 Bene feliciterque vortat; ita di faxint, inquito.

Euc. Ita di faciant. *Lyc.* et mihi ita di faciant; audi nunc jam.
 Qui homo culpam admisit in se, nullus est tam parvi preti,
 Quin pudeat, quin purget sese: nunc te obtestor, Euclio, 80.

Si quid ego erga te imprudens peccavi, aut gnatam tuam,
 Ut mihi ignoscas, eamque uxorem mihi des, ut leges jubent:

Ego me injuriam fecisse filiae fateor tuae,
 Cereris vigiliis, per vinum, atque impulsu adolescentiae.

Euc. Hei mihi! quod facinus ex te ego audio! *Lyc.* cur ejulas, 85.

Quem ego avum feci jam ut esses filiae nuptiis?

Nam tua gnata peperit decumo mense post; numerum cape;

Ea re repudium remisit avunculus, causa mea.

I, intro, exquaere, sitne ita ut ego praedico. *Euc.* perii oppido:
 Ita mihi ad malum malae res plurimae se agglutinant. 90.

Ibo intro, ut quid hujus rei sit, sciam. *Lyc.* jam te sequor.

Haec propemodum jam esse in vado salutis res videtur.

74. *quantum est* i. e. quotquot: *quae neque ego in me admisi.*
 sunt: Ruhnken. ad Terent. Heaut. IV. Terent. Adel. IV. 5. 48.
 6. 6. ubi haec etiam occurrunt confert. *Me hoc delictum admisisse in me,*
 Catul. III. 2. (*id mihi vehementer dolet.*)

Et quantum est hominum venus- Cicero pro Cluent. 60. *quid unquam*
 Terent. Phorm. V. 7. 10. (*tiorum.*) *Avitus in se admisit.* Livius XXXIX.
 Quanta quanta haec mea paupertas 18. *in se aut alios admiserant.*

(est, 84. *Cereris vigiliis, per vinum,*
 pergit: Sic quicquid dicitur pro, qui- *atque impulsu adolescentiae.* Confe-
 cunque. Horat. Epod. V. 1. *ratur* Ovid. Amor. II. 6. 59.

At o deorum quidquid in coelo regit. Nox et Amor, *vinumque nihil mo-*
 Livius III. 25. *quidquid deorum est.* (derabile suadent;
 Vid. Drakenb. ad Liv. XXXII. 37. 5. *Illa pudore vacat, Liber amorque*

79. *culpam admisit in se:* admit- (metu.
 tere in se culpam, dicitur eleganter 87. *numerum cape.* Recte Taub-
 pro, committere culpam, peccare, sim- mannus explicat dicens signif. *tempus*
 pliciter. Noster Amph. III. 2. 4. *supputa* scil. a *Θεοποποιος.*

Nunc servum esse ubi dicam meum Strobilum? non reperio.

Nisi etiam hic opperiar tamen paulisper; postea intro

95. Hunc subsequar; nunc interim spatium ei dabo exquirendi.

Meum factum ex gnatae pedissequa, nutrice annu; ea rem novit.

ACTUS QUINTUS. SCENA PRIMA.

STROBILUS. LYCONIDES.

Di immortales, quibus et quantis me donatis gaudiis:

Quadrilibrem aulam auro onustam habeo; quis est me ditior?

58. Quis me Athenis nunc magis quisquam est homo, cui di sint propitii?

Lyc. Certo enim ego vocem hic loquentis modo me audire visus

(sum. *Strob.* hem!

5. Herumne aspicio meum? *Lyc.* video ego hunc Strobilum, servum

(meum?

60. *Strob.* Ipsus est. *Lyc.* haud alius est. *Strob.* congrediar. *Lyc.*

(contollam gradum.

Credo ego illum, ut jussi, eampse anum adisse, hujus nutricem virginis.

Strob. Quin ego illi me invenisse dico hanc praedam atque eloquor?

Igitur orabo ut manu me mittat: ibo et eloquar.

10. Repperi. *Lyc.* quid repperisti? *Strob.* non quod pueri clamitant

In faba se repperisse. *Lyc.* jamne autem, ut soles, deludis?

94. nisi etiam: nisi pro sed: vi-

de supra ad II. 6. 3. etiam pro etiam

nunc, adhuc; Terent. Hec. IV. 3. 8.

de uxore incertus sum etiam.

Virg. Aen. VI. 485.

Etiam currus, etiam arma tenentem.

ubi vid. Servius. Cicero Verrin. III.

23, et quum iste etiam cubaret, in

cubiculum introductus est.

10. quod pueri clamitant in faba

se repperisse. Haec quum vix sine

explicatione intelligenda sint, Gronovii

verba, quibus locutionis vim exposuit describam. — Est proverbium, in quo retunditur atque eluditur jactantia eorum, qui res nihili, tanquam raras ab se inventas, et ut alio proverbio dicitur, pro thesauro carbonem nobis ostendant. Ideo servus, significans non parvam rem neque levem repperisse se, negat inventum sibi nihil majus quam quod pueri clamitant se repperisse in faba. Explicant de vermiculo in isto genere leguminis, quem

Strob. Here, mane, eloquor; jam ausculta. *Lyc.* age ergo, loquere.

(*Strob.* repperi hodie,

Here, divitias nimias. *Lyc.* ubinam? *Strob.* quadrilibrem, inquam,

(aulam auri plenam.

Lyc. Quod ego facinus audio ex te? *Strob.* huic surpui seni Euclioni.

Lyc. Ubi id est aurum? *Strob.* in arca apud me; nunc volo manu 15.

(me emitti.

Lyc. Egone te manu emittam, scelerum cumulatissime? *Strob.* abi,

here, scio

Quam rem geras; lepide, hercule, ego animum tuum tentavi.

Ut jam eriperes, apparabas; quid faceres, si reperiissem?

Lyc. Non potes probasse nugas; i redde aurum *Strob.* reddam

(ego aurum?

Lyc. Redde, inquam, ut huic reddatur. *Strob.* ah, unde? *Lyc.* 20.

(quodmodo fassus es esse

In arca. *Strob.* soleo hercle ego garrere nugas. *Lyc.* ita loquor: scin'

Quomodo? *Strob.* vel hercule enica me, nunquam a me feres hinc.

DESUNT RELIQUA.

Midam vocant. Eum autem solitos pue-
ros quaerere in fabis; et qui invenis-
set, inde exultare ac velut triumphum
agere. — Tale est apud Juvenal. Sat.
VIII. 29. ubi vid. Rupertus.

21. ita loquor. Facio cum Goel-
lero, hae verba Lyconidi adscribenti,
ut sensus sit: tu te garrere nugas
ais; at ego ita loquor. scin' quomo-
do? ultima minantis enim.

SUPPOSITA.

Lyc. *Quid hic quondam pervicus addit?*

*Non feramn' unquam? Strob. quod non habeo. Lyc. efferaris cave,
Nisi actutum seni id auri redditio est. Strob. sive perpensus ferar
Libitinarius, sive pollinctorius efferar, nunquam dabo nisi fodiam
5. Noviter arrogiam. Lyc. vaeh capiti tuo. Strob. imo senis et capiti
Et pectori, qui auri tantum perdidit. Lyc. quis repperit?
Strob. Quem repperisse vis. Lyc. qui in arca illud subreptum*

*(habere
Autumat. Strob. quam pulcre tibi, here, conniverent oculi, si id
Factum fateor. Ludo: quod lusi tecum, non par est identidem
10. Serio vortier. Lyc. at nunc jam ne me irritassis, i, et aurum
Redde: susque deque haud agites. Strob. here, id si repperibitur,
Certum est geminam te lanceam confitentem icere. Lyc. i, et redde.
Strob. Vis crassum? Lyc. i, et redde. Strob. atat incassum
(quaeritas.*

*Lyc. I, et redde. ego ad senem propero, ut quid comitiis
15. Proxumis videam. Senex aulam auri perdidit, Megadorus
Repudium renunciat. Filiam peperisse vitio rescit. Strob. hero
Meo, quantum ego video, nemo est benignior. Alii non quod
Inventum est non occulunt, modo negant: occulunt vaniloqui.*

*Sed aliud post aliud si qua sit opportunitas, harpagatum
 Volunt, si Eleusinie sit, facilem deam creduant; si Cotytto, 20.
 Non videre quem batuat. Ita neque amicis, neque cognatis,
 Neque dis parcant, dum bene parcant sibi. istic quidem,
 Ne miserum faciat senem, aut illius familiam opulentam,
 Auri aulam, grandem, onustam, plenam, referri jubet,
 Ut se faciat olim miserum, atque suam familiam. Ast ego partem 25.
 Impartiri malim, unde redimar. Quod vortet bene, picus
 A sinistris cantitat, qui auri custos hercle olim traditur.
 Ibo, et aulam referam: quod illaec mihi bene avis occinat.*

SUPPLEMENTUM AULULARIAE,

ANT. CODRO URCEO AUCTORE.

— — — Quod non habeo Lyc. feram.

Velis nolis; cum te quadrupedem strinxero:

Et herniosos testes ad trabem tibi

Divellam appenso. Sed cur in fauces moror

Hujus scelesti ruere? et animam protinus

5. *Cur non compello facere iter praeposterum?*

Das, an non? Strob. dabo. Lyc. des ut nunc, non olim volo.

Strob. Do jam: sed me animam recipere, sinas, te rogo.

Ah Ah! quid, ut dem, poscis, here? Lyc. nescis, scelus?

Et aulam auri plenam quadrilibrem mihi

10. *Audes negare, quam dixti modo*

Te arripuisse? heia, jam ubi nunc lorarii?

Strob. Here, audi pauca. Lyc. non audio. Lorarii,

Heus heus. Lor. quid est? Lyc. parari catenas volo.

Strob. Audi quaeso, post me ligare jusseris

15. *Quantum libet. Lyc. audio; sed rem expedias ocius*

Strob. Si me torqueri jusseris ad necem, vide
 Quid consequare. primum servi exitium habes:
 Deinde, quod concupisces, ferre non potes.
 At si me dulcis libertatis praemio
 Dudum captasses, jam dudum votis fores 20.
 Tuis potitus. Omnes natura parit liberos,
 Et omnes libertati natura student.
 Omni malo, omni exitio peior servilus:
 Et quem Juppiter odit, servom hunc primum facit.
 Lyc. Non stulte loqueris. Strob. audi reliqua nunc jam. 25.
 Tenaces nimium dominos nostra aetas tulit,
 Quos Harpagones, Harpyias et Tantalos
 Vocare soleo; in opibus magnis pauperes,
 Et sitibundos in medio Oceani gurgite:
 Nullae illis satis divitiae sunt, non Midae, 30.
 Non Croesi: non omnis Persarum copia
 Explere illorum Tartaream ingluviem potest.
 Inique domini servis utuntur suis,
 Et servi inique dominis nunc parent suis:
 Sic fit neutrobi, quod fieri justum foret. 35.
 Penum, popinas, cellas promptuarias
 Occludunt mille clavibus parci senes.
 Quae vix legitimis concedi natis volunt,
 Servi furaces, versipelles, callidi,
 Occlusa mille clavibus sibi reserant: 40.
 Furtimque raptant, consumunt, liguriunt.
 Centena nunquam furta dicturi cruce.
 Sic servitutem ulciscuntur servi mali
 Risu jocisque. Sic ergo concludo, quod
 Servos fideles liberalitas facit. 45.
 Lyc. Recte quidem tu, sed non paucis, ut mihi
 Pollicitus. Verum si te facio liberum,
 Reddes, quod cupio? Strob. reddam: sed testes volo
 Adsint, ignosces, here; parum credo tibi.

50. Lyc. *Ut lubet ; adsint vel centum ; jam nil moror.*
 Strob. *Megadore , et tu , Eunomia , adeste precor , si libet.*
Exite : perfecta re mox redibitis.
 Meg. *Qui nos vocat ? hem Lyconide.* Eun. *hem , Strobile , quid est ?*
 60. *Loquimini.* Lyc. *breve est.* Meg. *quid est ?* Strob. *vos testes voco.*
 55. *Si quadrilibrem aulam auri plenam huc adfero ,*
Et trado Lyconidae , Lyconides me manu
Mittit ; jubetque juris esse me mei.
Itane spondes ? Lyc. *spondeo.* Strob. *jamne audistis hoc*
Quod dixit ? Meg. *audivimus.* Strob. *jura enim per Jovem.*
 60. Lyc. *Hem quo redactus sum alieno malo !*
Nimis procax es. quod jubet faciam tamen.
 Strob. *Heus tu , nostra aetas non multum fidei gerit :*
Tabulae notantur : adsunt testes duodecim :
Tempus locumque scribit actuarius ;
 65. *Tamen invenitur rhetor , qui factum neget.*
 Lyc. *Sed me cito expedi , sis.* Strob. *hem silicem tibi.*
 Lyc. *Si ego te sciens fallam , ita me ejiciat Diespiter*
Bonis , salva urbe et arce , ut ego hunc lapidem. *Satin ?*
Jam feci tibi ? Strob. *satis. ut ego aurum apportem , eo.*
 70. Lyc. *I Pegaseo gradu , et vorans viam redi.*

LYCONIDES. STROBILUS. MEGADORUS. EUNOMIA. EUCLIO.

- Grave est homini pudenti morologus nimis*
Servus , qui sapere plus volt hero suo.
Abeat hic Strobilus in malam liber crucem ,
Modo mihi apportet auram auro puro gravem ,
 5. *Ut Euclionem socerum ex luctu retraham*
Ad hilaritatem , et mihi conciliem filiam ,
Ex compressu meo novam puerperam.
Sed ecce redit onustus Strobilus. ut reor ,

Aulam apportat. et certe est aula, quam gerit.

Strob. *Lyconide, apporto inventum promissum tibi,* 10.

Aulam auri quadrilibrem, num servus fui?

Lyc. *Nempe. o dii immortales, quid video, aut quid habeo?*

Plus sexcentos Philippeos ter et quater.

Sed evocemus Euclionem protinus.

Lyc. *O Euclio, Euclio!* Meg. *Euclio, Euclio!* Euc. *quid est?* 15

Lyc. *Descende ad nos: nam dii te servatum volunt.*

Habemus aulam. Euc. *habetisne, an me deluditis?*

Lyc. *Habemus, inquam. modo, si potes, huc advola.*

Euc. *O magne Juppiter! o Lar familiaris, et*

Regina Juno, et noster thesaurarie 20.

Alcide, tandem miserari miserum senem!

Oh, oh, quam laetis, aula, tibi amicus senex

Complector ulnis, et te dulci capio osculo!

Expleri nequeo mille vel complexibus.

O spes, o cor! luctum depulverans meum. 25.

Lyc. *Auro carere semper duxi pessimum*

Et pueris, et viris, et senibus omnibus.

Pueros postare cogit indigentia,

Viros furari, mendicariet ipsos senes.

At multo pejus est, ut video nunc, supra 30.

Quam quod necesse est nobis auro opulescere.

Heu quantas passus est aerumnas Euclio,

Ob aulam paulo ante a se deperditam!

Euc. *Quoi meritas referam grates? an diis, qui bonos*

Respectant homines? an amicis, rectis viris? 35.

An utrisque? utrisque potius. Et primum tibi,

Lyconide, principium et auctor tanti boni:

Hac ego te aula auri condono: accipias libens:

Tuam hanc esse volo, et filiam meam simul,

Praesente Megadoro, et sorore ejus, proba 40.

Eunomia. Lyc. *et habetur, et refertur gratia,*

Ut meritus es, socer exoptatus mihi, Euclio.

- Euc. *Relatam mihi satis putabo gratiam,*
Si donum nostrum, et me ipsum, accipias nunc libens.
 45. Lyc. *Accipio, et Euclionis volo mea sit domus.*
 Strob. *Quod restat, here, nunc memento, ut sim liber.*
 Lyc. *Recte monuisti: Esto merito liber tuo,*
O Strobile, et turbatam jam intus coenam para.
 Strob. *Spectatores, naturam avarus Euclio*
 50. *Mutavit: liberalis subito factus est.*
Sic liberalitate utimini vos quoque:
Et, si Fabula perplacuit, clare plaudite.

THESES.

I.

Delectus classicorum scriptorum, a veteribus criticis institutus, partim profuit, partim obfuit literarum studiis.

II.

Liber vitae X Oratorum Plutarcho abjudicandus esse videtur.

III.

Recte Valckenarius versum 51 Phoeniss.
ὄθεν τύραννος τῆςδε γῆς καθίσταται. spurium judicat.

IV.

Verba Homerica νυκτός ἀμολγός non accipienda sunt de tempore quo *mulgentur* caprae, sed de *media nocte*.

V.

In Sophoclis Philoctete versu 1443 pro:

ἡ γὰρ εὐσέβεια συνθνήσκει βροτοῖς legendum *οὐ γὰρ κ. τ. λ.*

VI.

Thucydides non audivit Herodotum in ludis Olympicis suas historias recitantem.

VII.

Ex Platonis Xenophontisque scriptis confici licet, magnam inter eos exstitisse aemulationem.

VIII.

Lectio Plautinarum fabularum in primis commendanda est ad sermonis Latini proprietatem cognoscendam.

IX.

Fuit Aristophanes egregius civis.

X.

Porsoni conjecturam Eurip. Hecub. versu 41. γέρας λαχεῖν pro γέρας λαβεῖν legentis, improbamus.

1871
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1871.

1872
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1872.

1873
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1873.

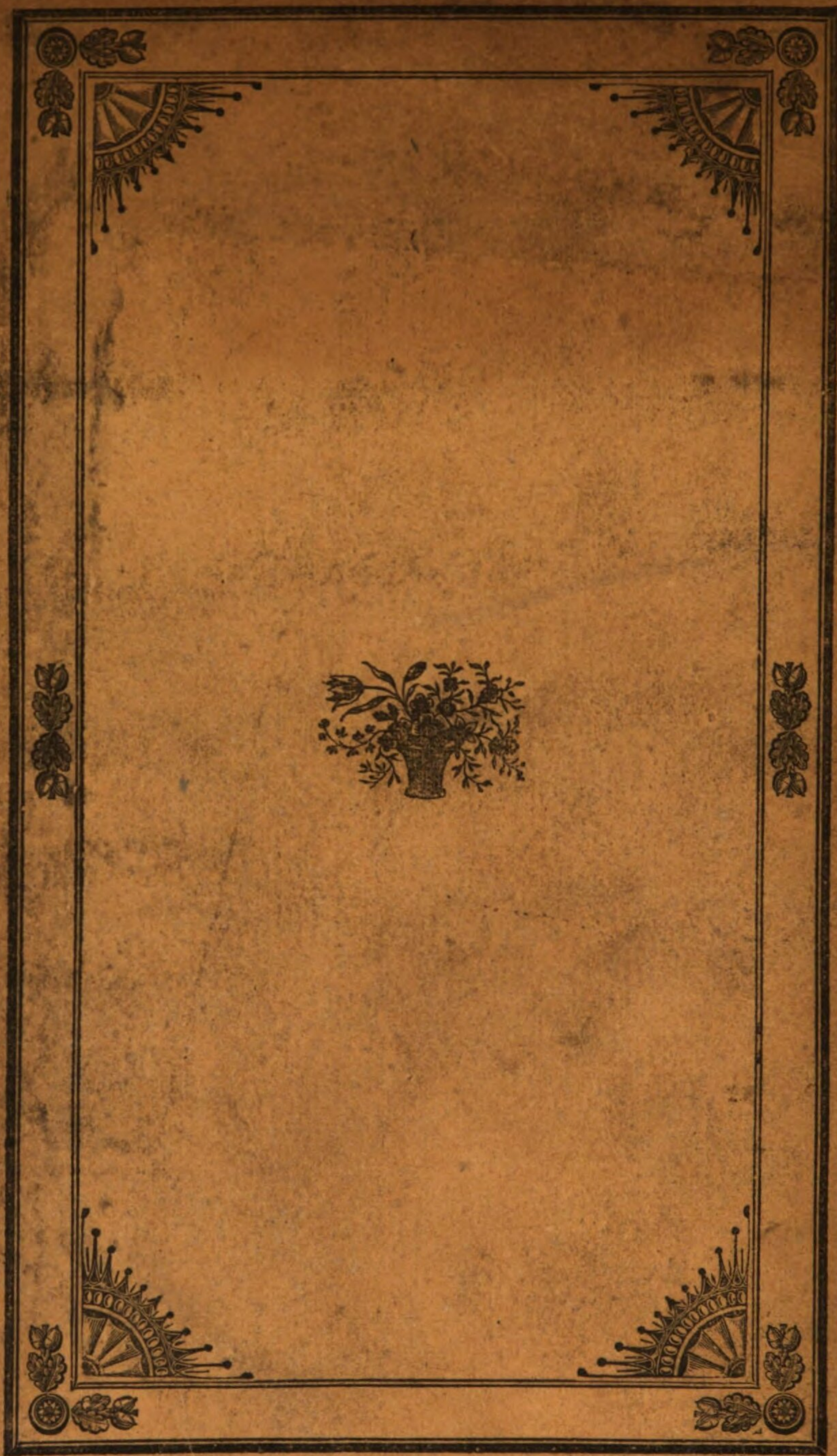
1874
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1874.

1875
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1875.

1876
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1876.

1877
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1877.

1878
The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting of the Board of Directors of the Bank of the City of New York, held on the 1st day of January, 1878.

1996

Buchbinderei
H. Pantele
85376 Massenhausen
Tel.: 08165/80121

Plautus, Titus Maccius,

Specimen literarium inaugurale exhibens Maccii Plauti Aululariam,
annotatione instructam

Lugdunum Batavorum 1835

A.lat.a. 1554 s

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10242623-6